

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**Факультет агротехнологій та природокористування
Кафедра туризму**

До захисту
Допускається
Завідувач кафедри

_____

Олександр КОВАЛЕНКО

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

На тему: «Розвиток етнічного туризму в українсько-польському
прикордонні»

Виконав:

_____

(підпис)

Віленський В.О.

(прізвище, ініціали)

Група:

ТУР 2101-1

Науковий керівник:

_____

(підпис)

Єпик Л.І.

(прізвище, ініціали)

ЗАВДАННЯ
на дипломну роботу студенту

Віленському Вадиму Олександровичу.

1. **Тема роботи:** «Розвиток етнічного туризму в українсько-польському прикордонні»
2. **Термін здачі студентом закінченої роботи на кафедрі:** 10.06.2025 р.
3. **Вихідні дані до роботи:** на основі результатів проходження виробничої практики та проведеному теоретичному і практичному дослідженні особливостей розвитку етнічного туризму в українсько-польському прикордонні, маємо різноманітну інформацію, яка дозволить нам сформулювати рекомендації стосовно можливого розширення співпраці між Україною та Польщею у роботі туристичного бізнесу з метою надання комплексних послуг. Під час написання кваліфікаційної (бакалаврської) роботи використовувалися багатоманітні джерела інформації, наприклад: наукові розвідки на дотичну тематику, інтернет-ресурси.
4. **Перелік завдань, які будуть виконуватися в роботі:** розглянути теоретичні аспекти етнічного туризму у туристичній діяльності; проаналізувати принципи взаємодії культурних організацій із туристичним бізнесом в Україні та Польщі.

Керівник дипломної роботи _____ доцент **Лариса ЄПІК**

Завдання прийняв до виконання _____ студент **Вадим Віленський**

Дата отримання завдання «07» жовтня 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання	Примітка
1	Визначення об'єкту, предмету дослідження, формулювання мети та задач кваліфікаційної роботи, складання плану	жовтень 2024	
2	Підбір та вивчення літературних джерел, законодавчої та нормативної бази	жовтень-листопад 2024	
3	Узагальнення теоретичного матеріалу з обраної теми дослідження та представлення чорнового варіанту першого розділу кваліфікаційної роботи	грудень 2024	
4	Оформлення теоретичної частини кваліфікаційної роботи, узагальнення аналітичної частини	січень-лютий 2025	
5	Завершення практичної частини кваліфікаційної роботи та подання попереднього варіанту третього розділу керівнику	березень 2025	
6	Доопрацювання теоретичного, аналітичного і практичного розділів кваліфікаційної роботи	квітень 2025	
7	Оформлення кваліфікаційної роботи, та її подання на попередній захист та рецензування	травень 2025	
8	Перевірка кваліфікаційної роботи на автентичність (подання роботи для перевірки на плагіат на кафедрі, до відділу якості освіти)	21-27 травня 2025	
9	Подання закінченої роботи та документів до неї до деканату	06 червня 2025	
10	Захист кваліфікаційної роботи	20 червня 2025	

Студент

(підпис)

Вадим Віленський

Керівник роботи

(підпис)

Лариса Єпик

АНОТАЦІЯ

Віленський В. О. «Розвиток етнічного туризму в українсько-польському прикордонні», ОПП «Туризм», спеціальність 242 «Туризм і рекреація», Сумський національний аграрний університет, м. Суми, 2025 р. У бакалаврській роботі досліджується розвиток етнічного туризму в українсько-польському прикордонні як одного з перспективних напрямів туристичної діяльності. Проаналізовано особливості етнокультурної спадщини регіону, визначено ключові об'єкти етнічного туризму та їхню роль у збереженні національної ідентичності. Окреслено основні чинники, що впливають на формування туристичних маршрутів, включаючи історичні, культурні, соціально-економічні та політичні аспекти.

У роботі розглянуто потенціал етнічного туризму для розвитку транскордонного співробітництва між Україною та Польщею. Визначено перспективи популяризації культурної спадщини шляхом створення туристичних продуктів, що базуються на традиціях, звичаях та гастрономії етнічних спільнот. Запропоновано заходи для підвищення привабливості регіону серед вітчизняних та іноземних туристів, зокрема через розвиток інфраструктури, інформаційного забезпечення та міжнародної співпраці.

Результати дослідження можуть бути використані для формування стратегій розвитку етнічного туризму в прикордонних регіонах, сприяючи зміцненню культурних зв'язків між народами та збереженню історичної спадщини.

Ключові слова: етнічний туризм, українсько-польське прикордоння, культурна спадщина, транскордонне співробітництво, туристичні маршрути.

ABSTRACT

Vilenskyi V. O. "Development of Ethnic Tourism in the Ukrainian-Polish Borderland," Educational and Professional Program "Tourism," Specialty 242 "Tourism and Recreation," Sumy National Agrarian University, Sumy, 2025. The bachelor's thesis explores the development of ethnic tourism in the Ukrainian-Polish borderland as a promising area of tourism activity. The study analyzes the unique features of the region's ethno-cultural heritage, identifies key ethnic tourism sites, and examines their role in preserving national identity. The main factors influencing the formation of tourist routes are outlined, including historical, cultural, socio-economic, and political aspects.

The research examines the potential of ethnic tourism in fostering cross-border cooperation between Ukraine and Poland. The study highlights prospects for promoting cultural heritage through the creation of tourist products based on traditions, customs, and gastronomy of ethnic communities. Measures to enhance the attractiveness of the region for domestic and international tourists are proposed, particularly in terms of infrastructure development, information support, and international cooperation.

The findings of the study can be used to develop strategies for ethnic tourism in border regions, contributing to the strengthening of cultural ties between nations and the preservation of historical heritage.

Keywords: ethnic tourism, Ukrainian-Polish borderland, cultural heritage, cross-border cooperation, tourist routes.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕТНІЧНОГО ТУРИЗМУ В КОНТЕКСТІ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА.....	11
1.1. Сутність, поняття та види етнічного туризму: методологічні підходи до дослідження розвитку етнічного туризму.....	11
1.2. Особливості та значення етнічного туризму в прикордонних регіонах.....	14
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ ЕТНІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОМУ ПРИКОРДОННІ.....	18
2.1. Географічна характеристика українсько-польського прикордоння як туристичного регіону.....	18
2.2. Інституційне та інфраструктурне забезпечення розвитку етнічного туризму в регіоні.....	25
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ТА НАПРЯМИ АКТИВІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ ЕТНІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОМУ ПРИКОРДОННІ.....	39
ВИСНОВКИ.....	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	51
ДОДАТКИ.....	54

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В умовах глобалізації та зростання інтересу до культурної ідентичності, етнічний туризм набуває все більшої популярності у світі. Українсько-польське прикордоння, з його багатою спільною історією, переплетенням культур та етнічним різноманіттям, має значний потенціал для розвитку саме цього виду туризму. Актуальність дослідження зумовлена зростаючим інтересом до транскордонного співробітництва, необхідністю пошуку нових моделей регіонального розвитку, а також важливістю збереження та популяризації культурної спадщини прикордонних територій. Розвиток етнічного туризму в українсько-польському прикордонні може стати важливим фактором економічного зростання регіону, сприяти зміцненню міжкультурного діалогу та поглибленню добросусідських відносин між Україною та Польщею.

Аналіз літературних джерел і результатів наукових досліджень. Останні дослідження, представлені у наведених джерелах, свідчать про зростаючий інтерес науковців до різних аспектів розвитку туризму в Україні, зокрема в контексті транскордонного співробітництва, державної політики, інновацій, маркетингу та сталого розвитку.

Зокрема, у працях Т. М. Барановської та О.В. і В.О. Клочковських акцент зроблено на ролі державної політики та місцевого самоврядування в розвитку територій, включаючи туристичну сферу. Дослідження Біланюк О.П. вирізняються послідовним аналізом українсько-польської транскордонної взаємодії в туризмі, компаративним аналізом туристичних ринків обох країн, вивченням особливостей попиту в умовах економічної кризи та перспектив євроінтеграції. Праці М. П. Мальської та її співавторів доповнюють ці дослідження, зосереджуючись на напрямках розвитку співпраці, інвестицій та стратегічних підходах до формування туристичних відносин між Україною та Польщею.

Питання інноваційного розвитку туризму розкрито в роботах Мазаракі, Ткаченко, Мельниченка та ін., які досліджують сучасні технології, інтеграцію підприємств та нові підходи до управління в індустрії. Значна увага приділена також кластерному підходу як ефективному інструменту розвитку туристичної інфраструктури, про що йдеться у роботі М.М. Бігуса. Окреме місце займає аналіз стану виїзного туризму в умовах економічної нестабільності, поданий у працях О. Біланюк, що висвітлюють зміну споживчих орієнтацій на туристичному ринку.

Питання сільського, зеленого та екологічного туризму відображено у дослідженнях Ільїної, Біланюк та у монографії про Карпатський регіон. Увагу приділено як оцінці ефективності діяльності підприємств, так і стратегічному плануванню розвитку рекреаційних систем. Статистичні й фінансові аспекти розвитку туристичної галузі розглядаються на основі звітних матеріалів Державної фіскальної служби, що забезпечує емпіричне підґрунтя для оцінювання стану галузі.

Загалом аналіз джерел свідчить про системний і багатовекторний підхід дослідників до вивчення розвитку туризму, з акцентом на прикордонну співпрацю, регіональний розвиток, інновації, управління та стратегії адаптації до викликів економічного середовища.

Мета дослідження: Обґрунтування концептуальних засад та розробка практичних рекомендацій щодо активізації розвитку етнічного туризму в українсько-польському прикордонні.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання:**

1. Розкрити теоретичну сутність та зміст поняття "етнічний туризм", визначити його види та особливості в контексті прикордонних регіонів.

2. Здійснити географічну характеристику українсько-польського прикордоння як туристичного регіону та проаналізувати ресурсний потенціал етнічного туризму в українсько-польському прикордоння, включаючи історико-культурну спадщину, традиції та сучасні етнічні прояви.

3. Розробити концептуальні засади стратегії розвитку етнічного туризму в регіоні, враховуючи специфіку українсько-польського прикордоння та запропонувати практичні рекомендації щодо впровадження інноваційних підходів та маркетингових інструментів для просування етнічного туризму в українсько-польському прикордонні.

Об'єкт дослідження: Процес розвитку етнічного туризму.

Предмет дослідження: Організаційно-економічні та управлінські механізми активізації розвитку етнічного туризму в українсько-польському прикордонні.

Методи дослідження. Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань у роботі використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів дослідження: аналіз наукової літератури, систематизація, узагальнення, порівняльний аналіз – для розкриття теоретико-методологічних засад дослідження, визначення сутності поняття "етнічний туризм", видів, особливостей та методологічних підходів; обробка статистичних даних – для аналізу динаміки туристичних потоків, економічних показників розвитку туризму в регіоні; SWOT-аналіз: для виявлення сильних та слабких сторін, можливостей та загроз розвитку етнічного туризму в українсько-польському прикордонні; прогностичні методи: для розробки перспективних напрямів розвитку етнічного туризму в регіоні.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження можуть бути використані: при розробці регіональних програм розвитку туризму, стратегій транскордонного співробітництва, планів розвитку інфраструктури та промоції туристичного потенціалу українсько-польського прикордоння; при розробці нових туристичних продуктів етнічного спрямування, розширенні спектру туристичних послуг, впровадженні ефективних маркетингових стратегій; у науково-дослідній роботі, при підготовці фахівців у сфері туризму, краєзнавства, міжнародних відносин; при реалізації проектів, спрямованих на збереження культурної спадщини, розвиток місцевих громад та популяризацію етнічного туризму.

Апробація. Результати даних досліджень були висвітлені в матеріалах: 1. Всеукраїнської наукової конференції студентів та аспірантів, присвяченої міжнародному дню студента, яка проходила в м. Суми 18-22 листопада 2024 р. (Додаток 1); 2. Наукової-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ, яка проходила в м. Суми 14-18 квітня 2025 р. (Додаток 2).

Структура та обсяг роботи. Бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 50 сторінок (без списку використаної літератури та додатків).

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕТНІЧНОГО ТУРИЗМУ В КОНТЕКСТІ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

1.1. Сутність, поняття та види етнічного туризму: методологічні підходи до дослідження розвитку етнічного туризму

Етнічний туризм – це вид туризму, що передбачає знайомство з культурою, традиціями, побутом та звичаями різних етнічних груп. Головною його метою є поглиблення розуміння етнічної ідентичності та збереження культурної спадщини. Він сприяє міжкультурному діалогу, допомагає розвивати толерантність і збагачує знання про історію народів. Етнічний туризм часто розглядається як частина культурного туризму, адже він тісно пов'язаний з історичними, релігійними та гастрономічними аспектами життя певного народу. До ключових його характеристик належать пізнання традиційних ремесел та фольклору, відвідування етнічних поселень, музеїв і культурних центрів, знайомство з національною кухнею, участь у традиційних обрядах та фестивалях, а також взаємодія з місцевим населенням для занурення в етнічну культуру.

Термін «етнічний туризм» з'явився у науковому обігу у ХХ столітті й означає подорожі, спрямовані на знайомство з культурними особливостями певних етнічних груп. Він відрізняється від інших видів туризму тим, що його метою є автентичний досвід, заснований на глибокому вивченні етнічних традицій. Дослідники виокремлюють кілька підходів до його визначення. Культурологічний підхід розглядає етнічний туризм як спосіб популяризації та збереження етнокультурної спадщини. Економічний підхід акцентує увагу на його значенні для розвитку місцевих громад, а соціологічний підхід підкреслює роль етнічного туризму у міжкультурній комунікації та зміцненні етнічної ідентичності [21].

Етнічний туризм охоплює різні аспекти культури та традицій, що зумовлює його поділ на кілька основних видів. Генеалогічний туризм передбачає подорожі, пов'язані з пошуком родинного коріння, вивченням історії свого роду та предків.

Наприклад, багато етнічних українців, які проживають за кордоном, відвідують Україну для дослідження родових зв'язків. Фольклорний туризм орієнтований на знайомство з народними традиціями, піснями, танцями та ремеслами, зокрема під час фестивалів козацької культури на Запоріжжі або гуцульських свят на Закарпатті. Гастрономічний етнічний туризм передбачає знайомство з традиційною кухнею певного етносу, участь у кулінарних майстер-класах і дегустаціях національних страв. Релігійний етнічний туризм спрямований на ознайомлення з духовними та релігійними традиціями етнічних спільнот, наприклад, паломництва до святинь або відвідування релігійних фестивалів.

Екотуризм з етнокультурним компонентом поєднує екологічні подорожі із зануренням у традиційний спосіб життя місцевих громад. Наприклад, екотуристичні маршрути Карпат передбачають проживання в автентичних гуцульських садибах та знайомство з місцевими традиціями. Фестивальний етнічний туризм передбачає участь у етнічних та культурних заходах, таких як фестивалі «Підкамінь», «Шешори» чи «Країна Мрій».

Таким чином, етнічний туризм є важливим напрямом у сфері туризму, який сприяє міжкультурній взаємодії, збереженню культурної спадщини та економічному зростанню регіонів. Він особливо актуальний для України, оскільки наша країна має багатий етнокультурний потенціал, що може стати основою для розвитку туристичної індустрії.

Етнічний туризм, як складний соціокультурний феномен, вимагає багатоаспектного наукового аналізу. Його дослідження передбачає застосування різноманітних методологічних підходів, що дозволяють комплексно оцінити вплив туризму на етнічні спільноти, їхню культуру, економіку та навколишнє середовище [2, с. 50-51].

Основні методологічні парадигми:

Соціокультурна парадигма:

В основі цього підходу лежить дослідження динаміки взаємодії між туристами та локальними етнічними групами. Аналізуються процеси аккультурації, трансформації культурних практик, вплив глобалізації на місцеві традиції. Особлива увага приділяється вивченню соціальної перцепції туризму, його впливу на соціальну стратифікацію та формування ідентичності. Дослідження також зосереджуються на мотиваціях туристів, їхніх інтерпретаціях культурного досвіду та впливі туристичного дискурсу на репрезентацію етнічних культур.

Етнографічна парадигма:

Цей підхід передбачає застосування методів польових досліджень, зокрема, включеного спостереження, глибинних інтерв'ю та аналізу локальних наративів. Етнографічні дослідження дозволяють отримати емпіричні дані про культурні практики, соціальні відносини та системи знань етнічних спільнот. Особлива увага приділяється документуванню традицій, ритуалів та матеріальної культури, а також інтерпретації символічного значення культурних явищ.

Географічна парадигма:

У рамках цього підходу досліджуються просторові аспекти етнічного туризму, включаючи аналіз географічного розподілу етнічних ресурсів, вплив туризму на ландшафт та екологію, а також дослідження територіальної організації туристичної діяльності. Використовуються методи геоінформаційного аналізу (ГІС) для картографування туристичних потоків, визначення зон туристичної привабливості та оцінки впливу туризму на навколишнє середовище.

Економічна парадигма:

Цей підхід зосереджується на аналізі економічного впливу етнічного туризму, включаючи оцінку доходів від туризму, аналіз витрат та вигод, дослідження впливу туризму на ринок праці та розвиток місцевого бізнесу. Особлива увага приділяється питанням сталого розвитку, розподілу економічних вигод та впливу туризму на соціально-економічну нерівність.

Історична парадигма:

дослідження історичного контексту формування етнокультурного туризму. Використовує аналіз історичних документів, архівних даних, усну історію для реконструкції минулих подій, що вплинули на сучасний стан етнічних груп та їхню культурну спадщину.

Міждисциплінарна парадигма:

Найбільш ефективним є застосування міждисциплінарного підходу, що поєднує методи та концепції з різних галузей знань. Це дозволяє отримати більш комплексне та глибоке розуміння етнічного туризму, враховуючи його багатовимірний характер.

Методи досліджень:

Кількісні методи: статистичний аналіз, соціологічні опитування, економетричне моделювання.

Якісні методи: глибинні інтерв'ю, фокус-групи, аналіз наративів, етнографічне спостереження.

Картографічні методи: ГІС-аналіз, картографування туристичних ресурсів та потоків.

Використання методів контент аналізу та дискурс аналізу.

Дослідження етнічного туризму вимагає застосування суворих наукових методів та критичного аналізу отриманих даних. Використання міждисциплінарного підходу дозволяє отримати більш повне та об'єктивне розуміння цього складного явища, сприяючи його сталому розвитку та збереженню культурної спадщини [3].

1.2. Особливості та значення етнічного туризму в прикордонних регіонах

Етнічний туризм у прикордонних регіонах відіграє важливу роль у збереженні культурної спадщини, розвитку міжкультурного діалогу та активізації

туристичної галузі. Прикордонні території зазвичай є місцем взаємодії різних етнічних груп, що створює унікальні можливості для туристів ознайомитися з багатогранною культурою, традиціями, ремеслами та побутом різних народів. Завдяки своєму географічному положенню такі регіони часто виступають своєрідними мостами між країнами, сприяючи культурному та економічному співробітництву.

Однією з ключових особливостей етнічного туризму в прикордонних регіонах є поєднання традицій різних народів, що виявляється в архітектурі, мистецтві, музиці, кухні та побутових звичаях місцевих мешканців. Наприклад, Закарпаття – це регіон, де століттями співіснували українці, угорці, румуни, словаки, що відобразилося у культурних традиціях та туристичних маршрутах. Тут можна відвідати етнографічні музеї, народні фестивалі, гастрономічні заходи, що демонструють кулінарне розмаїття регіону. Гуцульщина, яка охоплює частину Карпатського регіону, приваблює туристів можливістю зануритися в автентичну культуру гуцулів, познайомитися з їхніми ремеслами, музикою та традиційним побутом.

Ще однією характерною рисою етнічного туризму в прикордонних регіонах є значна кількість культурно-історичних пам'яток, що відображають багатонаціональну історію цих територій. Стародавні фортеці, замки, сакральні споруди, села з традиційною забудовою є важливими об'єктами туристичних маршрутів. Вони не лише розповідають про історичний розвиток регіонів, а й стають місцем проведення численних етнічних фестивалів, реконструкцій та мистецьких заходів. Наприклад, фестивалі середньовічної культури у фортеці Кам'янець-Подільського приваблюють не лише українських, а й іноземних туристів, які хочуть відчувати атмосферу історичних подій [10].

Важливим елементом етнічного туризму у прикордонних районах є збереження та популяризація народних традицій. Тут активно розвиваються ремесла, характерні для певних етнічних груп, такі як гончарство, ткацтво,

різьблення по дереву, писанкарство, що стають не лише предметами культурної спадщини, а й комерційно привабливими сувенірами для туристів. Багато місцевих майстрів відкривають свої майстерні для відвідувачів, пропонуючи їм майстер-класи з виготовлення традиційних виробів.

Окремо варто відзначити гастрономічний етнічний туризм, який у прикордонних регіонах має особливий колорит. Поєднання національних кухонь різних народів створює унікальні гастрономічні пропозиції. Туристи можуть скуштувати страви, які поєднують українські, польські, румунські, угорські кулінарні традиції, відвідати місцеві виноробні та сироварні, що працюють за давніми рецептами. Наприклад, у Бескидах і на Буковині можна знайти унікальні страви, які відображають синтез української, польської та румунської кухонь.

Етнічний туризм також сприяє економічному розвитку прикордонних територій. Багато громад отримують додатковий дохід завдяки приїзду туристів, розвиваючи агротуризм, відкриваючи етно-комплекси та туристичні садиби. Це сприяє збереженню традиційного способу життя та покращенню рівня зайнятості місцевого населення. Залучення міжнародних інвестицій у сферу туризму допомагає модернізувати інфраструктуру, покращувати якість сервісу та розширювати туристичні можливості регіону.

Водночас розвиток етнічного туризму в прикордонних регіонах стикається з певними викликами. Основною проблемою є недостатній рівень інфраструктури та логістики, особливо в малих населених пунктах. Деякі традиційні громади можуть бути ізольованими або мати обмежений доступ до туристичних маршрутів через поганий стан доріг або недостатню кількість місць для проживання. Крім того, необхідно розробляти комплексні програми з популяризації етнічного туризму, які включали б сучасні технології, такі як онлайн-платформи для бронювання, інтерактивні екскурсії та віртуальні тури, що зробить ці регіони доступнішими для ширшої аудиторії [16, с. 257-258].

Загалом етнічний туризм у прикордонних регіонах є перспективним напрямом, що сприяє збереженню культурної спадщини, економічному розвитку та міжнародному співробітництву. Завдяки етнічному туризму туристи мають можливість глибше зрозуміти традиції різних народів, що проживають у цих регіонах, а місцеві громади – отримати економічні вигоди та зміцнити власну ідентичність. Розвиток цього напрямку вимагає комплексного підходу, який включає покращення інфраструктури, підтримку місцевих ініціатив та використання сучасних технологій для залучення туристів.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ ЕТНІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОМУ ПРИКОРДОННІ

2.1. Географічна характеристика українсько-польського прикордоння як туристичного регіону.

Українсько-польське прикордоння, розташоване на геополітичному роздоріжжі між Східною та Центральною Європою, являє собою унікальний туристичний регіон, де переплітаються багатовікова історія, різноманітна культура та неповторні природні ландшафти. Ця територія, що простягається вздовж спільного кордону двох слов'янських держав, є своєрідним мостом між різними цивілізаційними впливами, що знайшло відображення в її архітектурі, традиціях та ментальності місцевих жителів.

Географічне положення регіону зумовлює його різноманітний рельєф, що варіюється від низовинних рівнин до гірських хребтів Карпат. Гірська частина прикордоння, з її мальовничими вершинами, швидкими річками та густими лісами, є привабливою для любителів активного відпочинку. Тут зосереджені численні туристичні маршрути, гірськолижні курорти та екологічні стежки, що пропонують туристам можливість насолодитися красою карпатської природи. Рівнинна частина регіону, з її родючими землями та численними озерами, є ідеальною для розвитку агротуризму та відпочинку на природі.

Кліматичні умови українсько-польського прикордоння характеризуються помірно-континентальним кліматом з м'якою зимою та теплим літом. Така кліматична різноманітність створює сприятливі умови для розвитку різних видів туризму протягом усього року [8].

Культурно-історична спадщина регіону є надзвичайно багатою та різноманітною. Тут зосереджені численні пам'ятки архітектури, історії та культури, що відображають різні епохи та культурні впливи. Серед них – середньовічні

замки, фортеці, церкви, монастирі, палаци та інші історичні будівлі, що є свідками бурхливої історії регіону.

Особливе місце в культурному ландшафті прикордоння займають історичні міста, такі як Львів, Люблін, Перемишль, що зберегли унікальну архітектуру та атмосферу минулих епох. Ці міста є центрами культурного та історичного туризму, де зосереджені численні музеї, театри, картинні галереї та інші культурні заклади.

Українсько-польське прикордоння також є важливим центром релігійного туризму. Тут розташовані численні святині, що є місцями паломництва для вірян різних конфесій. Серед них – Почаївська лавра, Крехівський монастир, Кальварія Пацлавська та інші.

Розвиток туристичної інфраструктури в регіоні є важливим фактором, що сприяє його туристичній привабливості. Тут з'являються нові готелі, ресторани, туристичні центри та інші об'єкти туристичної інфраструктури, що забезпечують комфортне перебування туристів.

Транскордонне співробітництво між Україною та Польщею у сфері туризму є важливим фактором, що сприяє розвитку регіону як єдиного туристичного простору. Спільні туристичні проекти, культурні фестивалі та інформаційні кампанії сприяють популяризації регіону серед туристів з різних країн.

Українсько-польське прикордоння має значний потенціал для розвитку різних видів туризму, від культурно-історичного та екологічного до гірського та релігійного. Успішний розвиток цього регіону як туристичного центру вимагає комплексного підходу, що поєднує збереження природної та культурної спадщини, розвиток туристичної інфраструктури та активне транскордонне співробітництво [6].

Українсько-польське прикордоння являє собою унікальний географічний та культурний простір, де історичні події, культурні обміни та етнічна різноманітність створили неперевершений ресурсний потенціал для розвитку етнічного туризму. Цей регіон, позначений багатовіковою спільною історією, є своєрідним мостом між

Східною та Центральною Європою, де переплітаються українські та польські культурні впливи, формуючи неповторний етнокультурний ландшафт.

Історико-культурна спадщина прикордоння є фундаментом для розвитку етнічного туризму. Архітектурні ансамблі, що включають в себе середньовічні замки, оборонні споруди, сакральні комплекси та історичні міські центри, є не лише свідченнями минулих епох, але й ключовими елементами туристичної привабливості. Величні замки, такі як Любартівський замок у Любліні, Олеський замок у Львівській області, а також численні фортеці, що збереглися вздовж кордону, розповідають про бурхливу історію регіону, де точилися війни, відбувалися культурні обміни та формувалися національні ідентичності.

Сакральна архітектура, представлена православними церквами, греко-католицькими храмами, римо-католицькими костелами та юдейськими синагогами, відображає релігійну різноманітність регіону. Унікальні дерев'яні церкви, що збереглися в карпатському передгір'ї, є об'єктами Світової спадщини ЮНЕСКО та приваблюють туристів своєю автентичною архітектурою та духовністю. Міста, такі як Львів, Люблін, Перемишль, Ярослав, що зберегли свою історичну планувальну структуру, архітектурні ансамблі та культурні традиції, є важливими центрами культурного туризму.

Традиції та народні промисли прикордоння є живим відображенням етнічної культури регіону. Традиційні ремесла, такі як вишивка, ткацтво, гончарство, різьбярство та ковальство, передаються з покоління в покоління, зберігаючи автентичні техніки та орнаменти. Фольклорні фестивалі, ярмарки, народні свята та обряди, що проводяться в регіоні, є важливими подіями культурного життя та приваблюють туристів можливістю долучитися до місцевих традицій [8].

Кулінарна спадщина прикордоння, що поєднує українські та польські кулінарні традиції, є важливим елементом етнічного туризму. Традиційні страви, такі як вареники, борщ, пироги, ковбаси, сири та напої, є не лише гастрономічними шедеврами, але й носіями культурної ідентичності.

Сучасні етнічні прояви в українсько-польському прикордонні відображають динаміку культурного розвитку та міжкультурного діалогу. Етнографічні музеї, культурні центри, фестивалі та мистецькі проекти, що проводяться в регіоні, сприяють збереженню та популяризації місцевих традицій, а також розвитку міжкультурного діалогу.

Для ефективного використання ресурсного потенціалу етнічного туризму в українсько-польському прикордонні необхідно:

Збереження та реставрація історико-культурної спадщини: це включає в себе відновлення архітектурних пам'яток, створення музеїв та культурних центрів, а також охорону культурного ландшафту.

Підтримка розвитку традиційних ремесел та народних промислів: це включає в себе організацію майстер-класів, виставок та ярмарків, а також створення центрів народних промислів.

Організація фольклорних фестивалів та культурних заходів: це включає в себе проведення традиційних свят, обрядів, концертів народної музики та танців.

Розвиток туристичної інфраструктури: це включає в себе будівництво готелів, ресторанів, туристичних центрів, а також розвиток транспортної мережі.

Співпраця з місцевими громадами: це включає в себе залучення місцевих жителів до розвитку туристичних продуктів, організацію екскурсій та майстер-класів.

Проведення інформаційних кампаній: це включає в себе створення туристичних веб-сайтів, публікацію брошур та буклетів, а також організацію прес-турів [5].

Розвиток етнічного туризму в українсько-польському прикордонні є важливим інструментом для збереження культурної спадщини, зміцнення міжкультурного діалогу, а також сприяння економічному розвитку місцевих громад.

Ринок етнічного туризму українсько-польського прикордоння є одним із найперспективніших напрямків розвитку туристичної галузі в регіоні. Він формується під впливом історичних, культурних, економічних та соціальних факторів, що обумовлюють як особливості попиту, так і специфіку туристичної пропозиції. Прикордонні території традиційно були місцем взаємодії різних етносів, що сприяло формуванню унікальної спадщини, яку сьогодні активно використовують для залучення туристів.

Попит на етнічний туризм у цьому регіоні визначається кількома ключовими чинниками. Передусім він базується на інтересах туристів до історико-культурної спадщини, традицій, національної кухні, музики та фольклору. Велика кількість українців та поляків мають родинні або історичні зв'язки з прикордонними територіями, що підсилює бажання відвідати місця, пов'язані з родинною історією або історичними подіями. Туристи прагнуть дізнатися більше про життя предків, національні традиції, збережені у вигляді архітектурних пам'яток, етнографічних музеїв та місцевих святкувань.

Окрему категорію туристів становлять шанувальники гастрономічного туризму. Кухня українсько-польського прикордоння поєднує елементи різних культур, що приваблює як іноземних, так і вітчизняних туристів. Локальні фестивалі, такі як свято журека в Польщі чи фестиваль вареників в Україні, слугують не лише культурними подіями, а й маркетинговими інструментами для залучення туристів.

Не менш важливим фактором, що формує попит, є економічна доступність таких подорожей. Відвідування етнографічних музеїв, участь у майстер-класах з народних ремесел, проживання в садибах зеленого туризму та дегустація місцевих страв є значно дешевшими порівняно з іншими видами міжнародного туризму. Саме тому етнічний туризм приваблює широке коло мандрівників, зокрема молодь, сім'ї з дітьми та людей старшого віку [7].

З іншого боку, пропозиція на ринку етнічного туризму українсько-польського прикордоння включає різноманітні туристичні продукти, що відображають культурну та історичну самобутність регіону. Основу цієї пропозиції становлять культурно-історичні маршрути, що охоплюють відвідування старовинних міст, замків, музеїв і храмів. Серед популярних об'єктів можна назвати Львів, Перемишль, Жовкву, Люблін, Дрогобич, які мають багатий культурний пласт та добре розвинену туристичну інфраструктуру.

Значну роль у розвитку етнічного туризму відіграють фестивалі, що дозволяють туристам безпосередньо зануритися в автентичну атмосферу минулих століть. Українсько-польські фестивалі народної музики, ярмарки ремесел, середньовічні реконструкції збирають відвідувачів не лише з обох країн, а й з інших європейських держав. Такі заходи сприяють популяризації традиційної культури та формуванню позитивного іміджу регіону як туристично привабливого напрямку.

Популярним форматом туристичної пропозиції є агротуризм, що поєднує відпочинок на природі з ознайомленням із традиційним сільським укладом життя. Багато етнографічних комплексів пропонують відвідувачам можливість спробувати себе у виготовленні народних виробів, збиранні врожаю, приготуванні національних страв або догляді за тваринами. Такі програми є особливо привабливими для міських жителів, які шукають альтернативу стандартному масовому туризму [5].

Однак, попри перспективи розвитку, ринок етнічного туризму українсько-польського прикордоння має певні виклики. Однією з головних проблем є недостатня розвиненість інфраструктури в деяких районах. Брак якісних доріг, обмежена кількість сучасних готелів та ресторанів, а також нерозвинена система логістики створюють бар'єри для туристів, особливо іноземних. Крім того, деякі туристичні об'єкти потребують реконструкції та відповідного фінансування для збереження історичної цінності.

Ще одним фактором, що впливає на розвиток пропозиції, є слабка інтеграція цифрових технологій у просування етнічного туризму. Наразі багато туристичних операторів та власників етнографічних садиб не використовують повною мірою можливості онлайн-маркетингу, що обмежує доступ потенційних клієнтів до інформації про можливості відвідування регіону. Розвиток цифрових платформ, мобільних додатків та інтерактивних карт допоміг би зробити цей напрямок більш доступним і популярним серед туристів.

Співпраця між Україною та Польщею у сфері етнічного туризму може стати важливим чинником розвитку регіону. Спільні програми з обміну досвідом, створення двомовних туристичних продуктів, просування регіонального бренду та розширення транспортної доступності можуть значно підвищити привабливість українсько-польського прикордоння для мандрівників. Особливе значення має розвиток міжнародного партнерства, залучення європейських грантів та інвестицій для модернізації туристичної інфраструктури.

Загалом аналіз попиту та пропозиції на ринку етнічного туризму українсько-польського прикордоння демонструє високий потенціал цього напрямку. Зростаючий інтерес до етнічної ідентичності, культурної автентичності та історичної спадщини створює умови для подальшого розвитку цього сегмента ринку. Для ефективного використання наявного потенціалу необхідно удосконалювати туристичну інфраструктуру, розширювати інформаційну доступність пропозицій, розвивати партнерські проекти та підтримувати ініціативи місцевих громад [12, с. 18-19]. Завдяки комплексному підходу етнічний туризм у прикордонному регіоні може стати важливим чинником культурного обміну, економічного зростання та міжнародного співробітництва.

2.2. Інституційне та інфраструктурне забезпечення розвитку етнічного туризму в регіоні.

Розвиток транскордонного туристичного ринку України та Польщі стикається з низкою перешкод, серед яких виділяються недосконалість правового та організаційно-економічного регулювання на державному та регіональному рівнях, а також недостатня координація між туристичними організаціями обох країн. Це призводить до неповного використання потенціалу туристичного сектору, який міг би сприяти покращенню іміджу прикордонних територій, створенню робочих місць, розвитку інфраструктури, налагодженню взаємовигідних відносин між підприємствами та країнами, розробці комплексних туристичних послуг та обміну досвідом. Інституційно-організаційне забезпечення функціонування цього ринку потребує розгляду як у контексті стратегій розвитку окремих регіонів, таких як Львівська та Волинська області, Підкарпатське та Любелське воєводства, так і в рамках спільних документів, що визначають узгоджені напрямки розвитку. Важливим є використання однакових програмних періодів для розробки та реалізації регіональних стратегій в обох країнах. Для Волинської та Львівської областей розвиток туризму та транскордонна співпраця є пріоритетними, що відображено в їхніх регіональних стратегіях до 2020 року. Основні напрямки розвитку включають підвищення туристично-рекреаційного потенціалу, розвиток маркетингу та інфраструктури, залучення інвестицій та приватних підприємців, розвиток нетрадиційних форм туризму та підвищення екологічної безпеки [14, с. 413-414].

Стратегічні напрямки розвитку туристичного потенціалу Волинської області до 2020 року зосереджені на підтримці в'їзного та внутрішнього туризму, формуванні позитивного іміджу регіону, стимулюванні санаторно-курортного туризму та залученні міжнародної технічної допомоги для реалізації туристичних проектів. Львівська область, у свою чергу, акцентує увагу на підвищенні

туристичної привабливості, вдосконаленні інфраструктури, збереженні архітектурної спадщини та формуванні якісного туристичного продукту, при цьому транскордонна співпраця виділена в окрему стратегічну ціль "Відкриті кордони".

Євроінтеграційні процеси в регіоні активно підтримуються транскордонною співпрацею, спрямованою на вирішення спільних проблем прикордонних регіонів через встановлення взаємовигідних відносин між територіальними громадами, бізнесом та громадянським суспільством. Ефективність цієї співпраці значною мірою залежить від стану інфраструктури, тому основними напрямками досягнення цілі "Відкриті кордони" є активізація міжнародного співробітництва та удосконалення прикордонної інфраструктури.

Важливо зазначити, що для успішної реалізації цих стратегічних цілей необхідно:

Координація зусиль: Забезпечення ефективної координації зусиль між органами державної влади, місцевого самоврядування, бізнесом та громадськими організаціями.

Залучення інвестицій: Активне залучення внутрішніх та іноземних інвестицій для розвитку туристичної інфраструктури та створення нових туристичних продуктів.

Маркетинг та просування: Розробка та реалізація ефективних маркетингових стратегій для просування туристичного потенціалу регіону на внутрішньому та міжнародному ринках.

Розвиток людського капіталу: Підвищення кваліфікації працівників туристичної галузі та залучення молодих фахівців.

Екологічна стійкість: Забезпечення екологічної стійкості розвитку туризму шляхом впровадження екологічно чистих технологій та збереження природних ресурсів.

Враховуючи ці аспекти, можна створити конкурентоспроможний та сталий туристичний ринок у прикордонних регіонах України та Польщі.

У програмному періоді 2014-2020 років регіональний розвиток у Польщі зазнав модифікації цілей відповідно до стратегії "Європа 2020", де акцент змістився з подолання труднощів на використання шансів та можливостей територій. Аналізуючи Стратегію розвитку Любельського воєводства, можна констатувати, що безпосередньо туризм не виділяється як пріоритет, проте деякі оперативні цілі в рамках функціональної, соціальної та культурної інтеграції регіону мають відношення до туристичної галузі. Зокрема, йдеться про посилення регіональної соціальної ідентичності через актуалізацію багатокультурної традиції та маркування туристичних маршрутів, раціональне використання екологічних ресурсів для економічних та рекреаційних цілей, а також подолання негативних наслідків прикордонного розташування шляхом розвитку комплексної політики у співпраці з прикордонними регіонами України та Білорусі, що передбачає збільшення туристичного руху. Важливо зазначити, що хоча туризм прямо не визначений як стратегічний пріоритет, його розвиток інтегрований в інші сфери, такі як культура, екологія та транскордонна співпраця, що свідчить про розуміння його потенціалу для регіонального розвитку [15].

Стратегія розвитку Любельського воєводства на 2014-2020 роки визначає просторовий вимір діяльності через сім цілей стратегічного втручання, серед яких важливе місце посідає раціональне використання екологічних та культурних цінностей. Ця ціль конкретизується у трьох функціональних зонах: Полісся, Повісля та лісові території Розточчя, а також у районах з курортним потенціалом, кожен з яких характеризується різним ступенем інвестування в рекреаційну сферу, інтенсивністю використання природного середовища, необхідністю розвитку інфраструктури та наявністю конфліктів, пов'язаних з неконтрольованим розвитком туризму. Діяльність у рамках цієї цілі спрямована на збільшення використання екологічно та культурно цінних територій для соціально-економічного зростання регіону та інтенсифікацію туристичної функції через розробку різноманітних туристичних продуктів.

Стратегія розвитку Підкарпатського воєводства до 2020 року зосереджена на ефективному використанні внутрішніх та зовнішніх ресурсів для збалансованого соціально-економічного розвитку, що покращує якість життя мешканців. Вона включає систему стратегічних цілей та пріоритетів, де туризм розглядається як один з п'яти пріоритетів у сфері конкурентоспроможної економіки. SWOT-аналіз підкреслює сильні сторони регіону, такі як гірські ландшафти, Бещадські гори як туристичний бренд та наявність санаторно-рекреаційної інфраструктури. Перспективними напрямками розвитку туризму є будівництво висококласних рекреаційних комплексів та розробка пакетних туристичних продуктів.

Стратегія розвитку Підкарпатського воєводства до 2020 року визначає ключові напрямки розвитку туризму, серед яких виділяються розвиток туристичних атракцій та інфраструктури, підтримка в'їзного туризму через розвиток партнерств та підвищення конкурентоспроможності туристичних продуктів, зокрема тематичних стежок та об'єктів ЮНЕСКО. При цьому, розвиток туристичних атракцій та партнерств має здійснюватися на всій території воєводства, тоді як підвищення конкурентоспроможності туристичних продуктів зосереджено в південній та центральній частинах регіону [18, с. 279-281].

Туризм також відіграє важливу роль у субрегіональних стратегічних документах, таких як Стратегічна програма розвитку Бещад та Стратегічна програма "Blue San River". Бещади, регіон з унікальними екологічними характеристиками, що сприяють розвитку туризму, характеризуються низькою щільністю населення та обмеженою транспортною доступністю. Тому основною метою Стратегічної програми розвитку Бещад є підвищення рівня життя мешканців шляхом покращення доступу до робочих місць та послуг, ефективного використання місцевих ресурсів та зміцнення зовнішніх зв'язків.

Важливим аспектом розвитку туризму в регіоні є необхідність збалансування економічного зростання з екологічною стійкістю. Це передбачає впровадження екологічно чистих технологій, збереження природних ресурсів та розвиток

екотуризму. Крім того, необхідно враховувати соціальні аспекти розвитку туризму, забезпечуючи участь місцевих громад у прийнятті рішень та розподілі вигод від туристичної діяльності.

Для ефективної реалізації стратегічних цілей необхідно забезпечити координацію зусиль між органами державної влади, місцевого самоврядування, бізнесом та громадськими організаціями. Важливим є також залучення інвестицій, розвиток інфраструктури, маркетинг та просування туристичних продуктів, а також розвиток людського капіталу в туристичній галузі.

Стратегічна програма розвитку Бещад визначає пріоритетні напрямки розвитку туризму та відпочинку, що включають координацію розвитку туристично-рекреаційної інфраструктури, диверсифікацію туристичних послуг, захист культурної спадщини та розвиток партнерства для збільшення туристичного потоку. Особлива увага приділяється інфраструктурі, що покращує доступність та охорону навколишнього середовища, включаючи просторову та цифрову доступність, використання транскордонної транспортної інфраструктури, удосконалення водокористування та поводження з відходами.

Стратегічна програма "Blue San River" охоплює 48 громад Підкарпатського воєводства, розташованих вздовж річки Сян, і визначає чотири пріоритети: інноваційне підприємництво, туризм, людський і соціальний капітал, навколишнє середовище та нові джерела енергії. У межах пріоритету "Туризм" цілями є розвиток та диверсифікація туристичних продуктів, розвиток спеціалізованих туристичних кластерів, координація управління туристичною інфраструктурою, захист культурної спадщини та збереження екологічних цінностей [11].

Обидві стратегічні програми – для Бещад та річки Блакитний Сян – є взаємопов'язаними та передбачають залучення транскордонних партнерів, проте вони не акцентують на необхідності використання потенціалу транскордонної співпраці з Україною для досягнення стратегічних цілей.

Відмінність у сприйнятті прикордонного розташування між українськими та польськими регіонами є суттєвою: українські регіони розглядають його як потенційне джерело економічного зростання, тоді як польські регіони вбачають у ньому стримуючий фактор, що потребує нівелювання через соціально-економічні заходи. Інституційне забезпечення спільних ініціатив у рамках українсько-польського транскордонного туристичного ринку характеризується високим рівнем інституціалізації єврорегіонів та транскордонних туристичних кластерів.

Стратегія транскордонного співробітництва Любельського воєводства, Волинської, Львівської та Брестської областей, розроблена за ініціативи місцевих органів влади та за фінансової підтримки Польщі, спрямована на підвищення соціально-економічної конкурентоспроможності транскордонного регіону. Одним із чотирьох напрямків стратегічної діяльності є природне середовище, культура та туризм.

SWOT-аналіз виявляє значні екологічні та культурні цінності, а також сприятливе ставлення до туристів як сильні сторони. Водночас, слабкі сторони включають недостатньо розвинену туристичну інфраструктуру, відсутність потужних транскордонних туристичних продуктів, низьку транспортну доступність, обмежену доступність туристичної інформації та незадовільний стан історичних пам'яток, особливо з української сторони [1].

Розвиток туризму в українсько-польському прикордонні має значний потенціал, зумовлений унікальними екологічними та культурними цінностями, можливістю створення транскордонних туристичних продуктів, розвитком сучасних форм охорони довкілля та поширенням безвізового режиму. Водночас, існують загрози, такі як конкуренція з іншими туристичними напрямками, домінування інших мотивів подорожей та ризик зменшення потенціалу регіональної культури.

Єврорегіон Буг ставить за мету зміцнення екологічного та культурного потенціалу регіонів для розвитку туризму, що сприятиме підвищенню туристичної

привабливості транскордонної території. Для цього передбачено підтримку прикордонних охоронних територій, стимулювання транскордонної співпраці у сфері охорони водних ресурсів, захист культурної спадщини, організацію культурних заходів та розвиток мереж співпраці між організаціями, що займаються питаннями довкілля, культури та туризму. Фінансування цих заходів здійснюється в рамках Програми ЄС з прикордонного співробітництва Польща-Білорусь-Україна.

Особливе значення має Карпатський єврорегіон, який є першою міжрегіональною асоціацією на пострадянському просторі. До його складу входять 19 територіально-адміністративних одиниць прикордонних регіонів Польщі та України, що свідчить про активну транскордонну співпрацю в цьому регіоні.

У 2009 році було створено Карпатський консорціум, спрямований на координацію роботи національних представництв Польщі, Словаччини та України, а також визначені пріоритетні напрями міждержавного міжрегіонального співробітництва у Рекомендації Конгресу місцевих та регіональних влад. Згідно з цим документом, управлінський склад Карпатського єврорегіону має активно залучати громадськість до процесу прийняття рішень у сферах територіального планування, захисту довкілля, використання природних ресурсів, соціальної політики, розвитку регіональної економіки та ринку праці [9].

Концепція програми "Карпатський горизонт", розроблена польською та українською частинами Карпатського єврорегіону, виявилася недостатньо підготовленою для підтримки ЄС у рамках операційної програми на 2014-2020 роки. Ініціатива "Карпатський горизонт" спирається на досвід успішних єврорегіонів, зокрема "Альпійського Простору", проте під час розробки концепції не було враховано інституційно-правові засади його функціонування. Крім того, ініціатива недостатньо враховує оновлені пріоритети транскордонного співробітництва, визначені у Порядку денному ЄС 2020 та політиці Фондів Згуртування та регіонального розвитку ЄС.

У 2014 році було підписано угоду про створення Польсько-білорусько-українського транскордонного туристичного кластеру, що об'єднав Любельську регіональну туристичну організацію, Волинський та Брестський туристичні кластери, з метою розвитку туризму, особливо екологічного, в прикордонних регіонах трьох країн. Ключовим завданням кластеру є створення спільного туристичного бренду "Полісся", що об'єднає регіони з подібним природним та культурним потенціалом.

Діяльність кластеру фінансується за рахунок власних коштів учасників, а проекти реалізуються на партнерських засадах з використанням грантів. Пріоритетними завданнями визначено розвиток спільного туристичного продукту, розвиток туристичних послуг, реалізацію спільних проектів, аналіз правових вимог та пошук джерел фінансування в рамках програм ЄС.

У 2009 році в Польщі було створено інноваційний туристичний кластер "Здоров'я і туризму «Здравниці – перлини Східної Польщі»", що об'єднав підприємців та органи місцевого самоврядування. Завдяки підтримці ЄС кластер планує набути статусу транскордонного, включивши український Трускавець та курортні зони Словаччини й Литви [4].

Бещадський транскордонний туристичний кластер, створений у 2004 році, має стратегічне значення для польсько-українського співробітництва. Проте, його потенціал реалізований недостатньо, що свідчить про асиметрію розвитку в обох країнах. Це зумовлено відмінностями в інституційному забезпеченні, зокрема нестабільністю інститутів управління туризмом, недостатньою співпрацею між туристичними інституціями, незадовільним науковим супроводом та асиметрією територіально-регіонального представлення туристичних організацій.

Інституційне забезпечення туризму в Польщі є більш досконалим, тому імпорт ефективних інститутів управління може покращити туристичне співробітництво та інституційне забезпечення в Україні.

На Львівщині у 2016 році було укладено угоду про міжнародну співпрацю між Університетом Економіки в Бидгощі, Сколівською районною радою, Сколівською райдержадміністрацією та Львівським інститутом економіки і туризму з метою створення спільних навчальних та науково-дослідних проектів. Одним з таких проектів стало створення спільного польсько-українського навчального закладу "Центр розвитку туризму професійної освіти та рекреації ім. Миколи Коперника", що сприятиме розвитку інновацій та підготовці кваліфікованих фахівців у сфері туризму. Також було підписано угоду про подвійні дипломи між Університетом Економіки в Бидгощі та Львівським державним інститутом економіки і туризму, що сприятиме інтеграції інституту в міжнародну освітню систему.

Фінансове забезпечення є важливим аспектом реалізації стратегій розвитку регіонів та туристичної галузі. Польща, як член ЄС, має досвід у цій сфері, тому аналіз джерел фінансування та напрямків використання ресурсів для розвитку туризму в транскордонному просторі є актуальним [7].

У Східній Польщі туристична сфера забезпечує роботою близько 15% зайнятих у цій галузі по всій країні, демонструючи швидке зростання кількості робочих місць, яке з 2000 року збільшилося в 2,5 рази, з лідерством Підкарпатського воєводства. На території регіону функціонує 59 туристичних кластерів, з яких найбільше, 21, розташовано в Любельському воєводстві, включаючи такі відомі кластери, як "Край лісових ущелин", "Кришталь Європи", Бещадський транскордонний туристичний кластер та агротуристичне об'єднання "Галицькі гостьові господарства - Бещади".

Реалізація Програми розвитку Східної Польщі мала обмежений ефект, особливо після фінансово-економічної кризи 2008-2009 років, хоча Любельське та Підкарпатське воєводства навіть збільшили свою частку у ВРП Польщі. У 2012 році було прийнято рішення про розробку нової програми, "Розвиток Східної Польщі 2014-2020", яка зосереджується на технологічних інноваціях,

конкуентоспроможності малого та середнього бізнесу, переході до низьковуглецевої економіки та сталому розвитку транспорту й інфраструктури. Ці напрямки, хоча і не акцентують на окремих сферах діяльності, створюють можливості для розвитку туристичного ринку, зокрема через технологічні інновації, сталий розвиток інфраструктури та перехід до екологічно чистої економіки.

Оцінка стратегічних документів, що стосуються розвитку туристичних ринків в українсько-польському транскордонному регіоні, виявляє, що польська традиція стратегування демонструє більшу відповідність світовій практиці та європейським стандартам, зосереджуючись на цілеорієнтованості, а не на подоланні кризових явищ. Водночас, кожна з проаналізованих стратегічних концепцій використовує підхід, заснований на потребах регіону, території, громади чи галузі, де визначаються ключові проблеми та розробляються заходи для їх вирішення. Наприклад, для подолання низької активності транскордонного туристичного ринку пропонуються заходи, такі як розвиток транспортної інфраструктури та митних переходів, а також спільні промоційні акції. Проте, масштаб проблеми часто перевищує можливості окремих громад чи галузевих управлінь, що може призвести до розчарування учасників ринку через недосягнення швидких результатів.

Альтернативним та більш перспективним підходом до визначення стратегічних пріоритетів розвитку є підхід, заснований на активах, що протиставляється традиційному підходу, зосереджуючись не на потребах, а на виявленні та використанні "точок зростання". У контексті транскордонного туристичного ринку це може бути створення інноваційного туристичного продукту, що виходить за рамки стандартних пропозицій. Підхід, заснований на активах, вимагає відмови від зосередження на проблемах та перешкодах, натомість акцентуючи на сильних сторонах та конкурентоспроможних активах ринку.

Стратегування на основі активів вирізняється необхідністю розвинутого соціального капіталу в громаді чи регіоні, оскільки активом вважаються корисні якості, креативні ідеї, таланти, навички, здібності осіб, асоціацій та установ, а також переваги та ресурси. У контексті українсько-польського транскордонного туристичного ринку це означає, що на перший план виходять фізичні особи, асоціації та місцеві організації з їхніми вміннями та талантами, що розширює коло суб'єктів ринку, включаючи підприємства та людей з різних сфер діяльності. Фокусування на активах дозволяє спільноті бачити свої сильні сторони та працювати над їхнім збільшенням, створюючи ефект "снігової кулі" в розвитку, що впливає на задоволення потреб та вирішення проблем. Такий підхід не ігнорує проблеми, але зосереджується на сильних сторонах та невеликих "перемогах", створюючи позитивну перспективу. "Карта активів" громади підкреслює потенціал розвитку, базуючись на позитивних аспектах, а не на проблемах [13].

У світовій практиці спостерігається тенденція до формування стратегій розвитку громад, регіонів та ринків на основі концентрації на їхніх активах, що є відображенням сучасних підходів до регіонального розвитку. Застосування цього підходу до українсько-польського транскордонного туристичного ринку відповідає європейським стандартам стратегування та сприяє його прискореному розвитку, що може стати каталізатором соціально-економічного зростання периферійних територій. Цей підхід передбачає виявлення та використання наявних ресурсів, талантів, інфраструктури та культурних особливостей регіону для створення конкурентоспроможних туристичних продуктів. Наприклад, замість зосередження на проблемах недостатнього фінансування, можна акцентувати на унікальних природних ландшафтах, історичних пам'ятках або місцевих традиціях, які приваблюють туристів. Важливо враховувати залучення місцевих громад, розвиток інноваційних туристичних продуктів, співпрацю між зацікавленими сторонами, маркетинг та просування, а також сталий розвиток. Використання підходу, заснованого на активах, дозволяє не лише розвивати туристичний ринок, але й

зміцнювати соціально-економічний потенціал регіону, створюючи нові робочі місця та покращуючи якість життя місцевих жителів.

Українсько-польське співробітництво в галузі туризму на сучасному етапі розвивається попри виклики, спираючись на багатий історико-культурний спадок та природні ресурси обох країн. Конкретними прикладами співпраці є активна діяльність єврорегіонів "Буг" та "Карпати", де реалізуються спільні туристичні проекти. Наприклад, у рамках єврорегіону "Карпати" здійснюється проект "Карпатські стежки", що передбачає створення та маркування транскордонних туристичних маршрутів, які поєднують природні та історичні пам'ятки обох країн. Також, важливим аспектом є співпраця у сфері культурного туризму, де проводяться спільні фестивалі, як-от "Ніч у Луцькому замку", що залучає туристів з обох країн. У сфері екологічного туризму реалізуються проекти з охорони довкілля, зокрема, спільні ініціативи щодо збереження біосферного резервату "Розточчя". Освітній туризм також розвивається через співпрацю між навчальними закладами, наприклад, програма обміну студентами між Львівським національним університетом імені Івана Франка та Ягеллонським університетом у Кракові. Попри позитивну динаміку, існують виклики, такі як недосконалість нормативно-правової бази, недостатнє фінансування проектів та нерівномірний розвиток інфраструктури. Однак, перспективи співпраці залишаються високими завдяки поглибленню співпраці в рамках єврорегіонів, активізації зв'язків між туристичними організаціями, залученню інвестицій та використанню сучасних технологій для популяризації туристичних продуктів.

Незважаючи на поточні виклики, туристична активність у прикордонних регіонах України та Польщі демонструє ознаки відновлення та диверсифікації. В Україні, зокрема, спостерігається незначне зростання кількості закордонних туристичних поїздок, розвиток сільського та активного гірського туризму в Карпатах, а також збереження потенціалу для пізнавально-культурознавчого туризму завдяки осередкам народного мистецтва та розвиненій культурній

інфраструктурі. У Люблінському воєводстві Польщі домінує відпочинковий туризм, але також розвиваються паломницький, історико-меморіальний та сільський туризм, з концентрацією туристичного потоку в теплу пору року в районах Казімежа Дольного, Наленчува, Ленчинсько-Влодавських озер, Розточчя та історичних містах. Підкарпатське воєводство характеризується диференційованим розвитком туризму, з високою концентрацією туристичного руху в південній частині, зокрема в Бещадах. Волинь, з її унікальними природними ресурсами та культурною спадщиною, має значний потенціал для розвитку відпочинково-лікувального, культурознавчого, активно-спортивного, мисливського та сільського туризму, з понад 80 агросадибами, що приймають туристів, та необхідністю пристосування історичних об'єктів до туристичних потреб.

Львівська область, що є популярним туристичним напрямком з української сторони кордону, приваблює відвідувачів можливістю активного відпочинку, на що припадає 86,3% туристичних подорожей. Регіон володіє значним потенціалом для розвитку різноманітних видів туризму, включаючи курортний, пізнавальний, гірський та гірськолижний. Чотири гірськолижні центри - Славське, Тисовець, Розлуч і Турка - забезпечують спеціалізовану інфраструктуру для зимових видів спорту, а також створюють умови для розвитку дельтапланеризму. Останніми роками спостерігається зростання популярності сільського туризму, особливо в районах, прилеглих до національних парків "Сколівські Бескиди" та "Яворівський", а також в межах регіональних ландшафтних парків. Розвиток екологічного та сільського туризму тісно пов'язаний з краєзнавчим та спеціалізованим туризмом, таким як пішохідний, велосипедний та кінний. Львівщина також має значні можливості для розвитку релігійного туризму, завдяки численним збереженим релігійним об'єктам, зокрема Крехівському та Унівському монастирям, а також містам з багатою історичною спадщиною, таким як Жовква, Белз, Золочів та Олесько [20].

Закарпатська область, завдяки своїм фізико-географічним особливостям, має значний потенціал для розвитку різноманітних форм гірського туризму, як влітку, так і взимку, включаючи відвідування карстових та соляних печер, відпочинок біля гірських водоспадів та розвиток культурознавчого туризму, особливо в контексті дерев'яної архітектури, а також оздоровчого туризму. Проте, розвиток транскордонного туризму з Польщею стикається з низкою перешкод, таких як недостатня кількість пунктів перетину кордону, низька пропускну здатність, незадовільний стан автомобільних доріг та інфраструктури, недостатнє інформаційно-рекламне забезпечення, брак кваліфікованих фахівців та обмежений асортимент туристичних послуг. Незважаючи на ці виклики, українсько-польське прикордоння володіє значним природним та історико-культурним потенціалом, що створює сприятливі умови для розвитку різноманітних видів туризму та є суттєвою перевагою регіону.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ТА НАПРЯМИ АКТИВІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ ЕТНІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОМУ ПРИКОРДОННІ

Актуальність розробки спільної стратегії розвитку туризму в українсько-польському прикордонному регіоні є загальновизнаною, що підтверджується підтримкою цього питання на найвищому державному рівні обох країн. Зокрема, у серпні 2016 року в Трускавці відбулася зустріч, організована Львівською обласною адміністрацією та Асоціацією "Єврорегіон Карпати – Україна", де обговорювалися перспективи розвитку туризму в Карпатському Єврорегіоні, за участі представників міністерств, депутатів та керівників прикордонних регіонів України та Польщі. Заступник міністра спорту і туризму Польщі запропонував створити спільний "Дім європейських туристичних марок" для спільного просування туристичного потенціалу прикордонних територій, наголошуючи на єдності Карпатського регіону для європейських туристів [5].

Для повної реалізації потенціалу транскордонного співробітництва в туризмі необхідна участь органів влади, громадських організацій, бізнесу та місцевих громад, зацікавлених у просуванні місцевих туристичних продуктів, створенні робочих місць та збільшенні доходів місцевих бюджетів. Пріоритетними напрямками є: модернізація туристичної інфраструктури з використанням сучасних технологій, активізація наукових досліджень у сфері туризму, створення туристичних кластерів та мереж, використання енергоефективних технологій, підтримка підприємницьких ініціатив та використання туризму як каталізатора розвитку суміжних галузей економіки.

Для ефективною реалізації цих напрямків необхідно конкретизувати їх та визначити стратегічні пріоритети, зокрема, створення цифрової платформи для транскордонного туристичного ринку. Ключовим елементом є діджиталізація, що передбачає створення цифрової платформи для збору та аналізу даних з прикордонних територій обох країн, акумулюючи інформацію про туристичні

напрямки, транспортні потоки, товарообіг, походження туристів, відгуки, завантаженість готелів і ресторанів, ціни, використання парковок та маршрути. Оброблені дані повинні надаватися в режимі реального часу, сприяючи ефективному управлінню туризмом, підвищенню конкурентоспроможності підприємств, популяризації туристичних напрямків та поширенню стратегічної інформації. Створення такої платформи потребує окремого проекту з активною участю представників обох країн на державному рівні та залученням фінансування.

З метою активізації туристичного потенціалу українсько-польського прикордонного регіону необхідна комплексна стратегія, що включає активну промоцію, розвиток інфраструктури та залучення цільових аудиторій. Промоційна кампанія має на меті створити потужну онлайн-присутність регіону, підкреслюючи його природну та культурну спадщину, а також нові туристичні продукти, такі як велотуризм та туризм для людей похилого віку. Ключовими елементами кампанії є рекламна та PR-діяльність, цифрова платформа та навчальні програми для підприємців. Регіон повинен позиціонуватися як привабливий напрямок для міжнародних туристів, а Польща може виступити промотером залучення європейських туристів, використовуючи сучасні інформаційні технології.

Розвиток велосипедного туризму є важливим напрямком, що вимагає координації зусиль місцевих громад для створення бази даних маршрутів, розробки міждержавної велотраси, маркетингової та інвестиційної стратегій, а також маркування велотраси. Збільшення кількості пунктів перетину кордону для велосипедистів є необхідним, і планується збільшення їх у майбутньому.

Реалізація заходів сприятиме зростанню популярності велосипедного туризму, формуванню навичок створення туристичних продуктів, розвитку інфраструктури та посиленню співпраці між громадами. Малий та середній бізнес також отримає переваги, як показав досвід проекту "Країна озер" у Латвії, Литві та Білорусі. Фінансування з європейських фондів може стати важливим джерелом для

розвитку велотуризму, прикладами чого є будівництво "Мосту Свободи" між Австрією та Словаччиною та велотраси в Німеччині.

Розширення туристичного ринку за рахунок туристів віком 55+ є перспективним напрямком розвитку, що вимагає створення спеціалізованих туристичних продуктів. "Туризм для пенсіонерів" стає все більш популярним у Європі, дозволяючи диверсифікувати клієнтську базу, зменшити сезонність та підтримати зайнятість у туристичній галузі. Для українсько-польського прикордоння цей напрямок є особливо актуальним, враховуючи наявність історичних зв'язків та сприятливі кліматичні умови для подорожей у період з жовтня по травень [19, с. 283-284].

Державні органи, зокрема служби соціального захисту, повинні ініціювати програми для активізації туризму серед людей похилого віку, використовуючи досвід успішних програм, таких як "EUROPE SENIOR TOURISM", що надавала знижки на туристичні путівки. Успіх таких програм залежить від пропозиції якісних туристичних продуктів, що відповідають потребам цієї вікової групи.

Пріоритет безпеки та здоров'я є ключовим фактором, оскільки туристи старшого віку особливо цінують безпеку та потребують інформації про кваліфікацію персоналу, стан обладнання та наявність медичної допомоги. Політична стабільність також є важливим аспектом, оскільки туристи цієї вікової категорії уникають нестабільних регіонів.

Унікальний досвід є ще однією важливою складовою успішного туризму для людей похилого віку. Вони прагнуть активного відпочинку, навчання та нових вражень, тому важливо пропонувати подорожі з елементами культури, природи, навчання та спілкування з місцевими жителями, а також кулінарні тури та тури, де можна насолодитися мистецтвом. Висока якість послуг та доступність є також необхідними умовами для залучення туристів цієї вікової групи.

Додатково варто враховувати, що туристи старшого віку часто віддають перевагу організованим подорожам з чітким графіком та груповим поїздкам, що

дозволяє їм спілкуватися з однолітками. Вони також готові витратити більше грошей на якісні послуги та планують тривалі подорожі, тому важливо пропонувати їм індивідуальний підхід та використовувати традиційні канали комунікації, такі як газети та телебачення.

Туризм для людей похилого віку, як сегмент ринку, вимагає особливої уваги до деталей, що забезпечують комфорт, безпеку та задоволення від подорожі. Доступність та комфорт є ключовими факторами, оскільки значна частина туристів старшого віку має обмежені фізичні можливості. Це передбачає наявність готелів з пандусами, ліфтами та зручними номерами, а також забезпечення допомоги з багажем та іншими потребами. Туристичні компанії повинні надавати вичерпну інформацію про доступність об'єктів, включаючи фотографії та детальні описи інфраструктури.

Медичні послуги є надзвичайно важливими для цієї вікової групи. Необхідно забезпечити наявність якісного медичного обладнання та цілодобової медичної допомоги в туристичних місцях. Це може включати співпрацю з місцевими медичними закладами, наявність медичного персоналу в готелях та організацію медичного страхування [17].

Організовані подорожі є популярним вибором серед туристів старшого віку. Вони часто віддають перевагу пакетним турам з чітким графіком, що дозволяє їм планувати свій час та уникати стресу. Групові подорожі також є популярними, оскільки вони надають можливість спілкування з однолітками та обміну досвідом.

Фінансові можливості та переваги туристів старшого віку роблять їх привабливим сегментом ринку. Вони, як правило, готові витратити більше грошей на якісні послуги та планують тривалі подорожі. Індивідуальний підхід та персоналізовані послуги є важливими для задоволення їхніх потреб. Вони також частіше використовують традиційні ЗМІ, такі як газети та телебачення, що слід враховувати при розробці маркетингових стратегій.

Туристичні продукти для старших мандрівників повинні бути нішевыми та вимагають ретельного опрацювання. Це передбачає аналіз потреб та уподобань цієї вікової групи, розробку спеціалізованих маршрутів та програм, а також навчання персоналу для роботи з туристами старшого віку. Важливо також враховувати культурні та соціальні аспекти, що впливають на вибір подорожі.

Розвиток ностальгічного туризму в українсько-польському прикордонному регіоні набуває особливої актуальності з огляду на складну історичну спадщину, що характеризується поділом народів та родин. Кордон між Україною та Польщею несе в собі відбиток трагічних подій Другої світової війни, зокрема виселення українців та поляків, що створило глибокі емоційні зв'язки з цими територіями. Незалежність України та зростання національної свідомості в обох країнах сприяють активізації ностальгічного туризму, що вимагає уважного ставлення до історичних обставин та поваги до культурної спадщини.

Історичні події, що відбулися на українсько-польському кордоні, роблять розвиток ностальгічного туризму не лише важливим, але й необхідним для збереження пам'яті та примирення. Учасників таких подорожей можна умовно розділити на кілька категорій: очевидці історичних подій, нащадки тих, хто пережив ці події, та люди, які прагнуть віднайти своє коріння. Кожна з цих груп потребує індивідуального підходу до організації подорожі, враховуючи їхні особливі потреби та очікування.

Для людей похилого віку, які були змушені покинути рідні землі, важливими є комфорт та розвинена інфраструктура, що забезпечує їм зручність та безпеку під час подорожі. Нащадки, які цікавляться історією своїх родин, цінують комплексні програми, що поєднують історичні факти з сучасними реаліями, дозволяючи їм не лише зануритися в минуле, але й побачити позитивні зміни, що відбулися на цих територіях. Люди, які прагнуть відвідати місця, пов'язані з приємними спогадами, можуть організувати поїздку самостійно або скористатися послугами туристичних компаній, що спеціалізуються на ностальгічному туризмі [14, с. 276-277].

Туристи, які ностальгують за минулою епохою, цікавляться екскурсіями, музеями та зустрічами з відомими людьми, що дозволяє їм відновити зв'язок з минулим та пережити емоції, пов'язані з тими часами. Для них можна створювати тематичні заклади розміщення та харчування, що відтворюють атмосферу минулих років, забезпечуючи їм автентичний досвід.

Розвиток ностальгічного туризму вимагає створення та підтримки культурних та історичних об'єктів, що відображають історію регіону. Важливим є також проведення досліджень та збір інформації про історичні події, що дозволить створити достовірні та цікаві туристичні програми. Крім того, необхідно забезпечити доступність інформації про ностальгічний туризм для широкої аудиторії, використовуючи різні канали комунікації, такі як інтернет, соціальні мережі та традиційні ЗМІ.

Розвиток ностальгічного туризму, як складової туристичної індустрії українсько-польського прикордоння, вимагає не лише збереження, але й активного розвитку культурних та історичних об'єктів, що є свідками спільної, хоч часто й складної, історії двох народів. Карпатський регіон, з його багатою історичною та культурною спадщиною, має значний потенціал для розвитку цього виду туризму, що органічно поєднується з історико-культурним, етнографічним та оздоровчим туризмом.

Ефективний розвиток транскордонного туристичного ринку між Україною та Польщею вимагає комплексного підходу, що включає створення цифрової платформи для обміну інформацією та аналізу даних, активне просування туристичних продуктів регіону, розвиток велосипедного туризму з міждержавною велотрасою, залучення туристів старшого віку через спеціалізовані пропозиції та розвиток ностальгічного туризму, що враховує історичні зв'язки [8].

Сучасний стан розвитку туризму в регіоні характеризується нерівномірністю, де Польща має перевагу завдяки доступу до фінансування ЄС. Україні необхідно активно використовувати наявні можливості для розвитку своєї частини

прикордонного регіону, обираючи оптимальну модель регулювання туристичної галузі. Світовий досвід свідчить про ефективність ринкових механізмів, особливо в умовах транскордонного туризму, який активно розвивався після розпаду СРСР та запровадження безвізового режиму з ЄС. Туризм, як одна з найбільш чутливих до інституційних змін галузей, першим реагує на такі трансформації.

Додатково, слід зазначити, що для успішного розвитку транскордонного туризму необхідно враховувати такі аспекти:

Співпраця між місцевими громадами: Важливим є налагодження ефективної співпраці між місцевими громадами обох країн для спільного розвитку туристичних продуктів та інфраструктури.

Підтримка малого та середнього бізнесу: Необхідно створити сприятливі умови для розвитку малого та середнього бізнесу в туристичній сфері, що сприятиме створенню нових робочих місць та підвищенню якості послуг.

Екологічна стійкість: Розвиток туризму повинен здійснюватися з урахуванням принципів екологічної стійкості, щоб зберегти природні ресурси регіону для майбутніх поколінь.

Безпека туристів: Забезпечення безпеки туристів є важливим фактором для розвитку туризму. Необхідно вжити заходів для забезпечення безпеки на туристичних маршрутах та в місцях розміщення.

Маркетинг та просування: Ефективний маркетинг та просування туристичних продуктів регіону є необхідними для залучення туристів.

Враховуючи ці аспекти, можна створити конкурентоспроможний та сталий туристичний ринок в українсько-польському прикордонному регіоні.

Роль місцевих органів влади в розвитку туризму є визначальною, оскільки вони найкраще представляють інтереси місцевого населення, мають можливість просувати регіон на міжнародній арені та володіють глибоким розумінням локальних туристичних ресурсів та проблем розвитку. Для забезпечення сталого розвитку туризму необхідна тісна співпраця всіх зацікавлених сторін, включаючи

органи місцевого самоврядування, а втручання влади має бути демократичним, щоб забезпечити його ефективність. Українські науковці також підкреслюють важливість ролі місцевих органів влади у стимулюванні зеленого туризму, регулюванні конкуренції та підвищенні якості послуг, а також у формуванні туристичних центрів.

Водночас, в Україні існує нагальна потреба в ефективній системі регулювання регіональних туристичних ринків, яка б могла швидко реагувати на зміни кон'юнктури. Дослідники пропонують передати повноваження з управління туризмом органам місцевого самоврядування, створивши Ради розвитку туризму, які б виконували консультаційні функції, об'єднуючи зусилля всіх учасників туристичного ринку. Це особливо важливо для традиційних туристичних регіонів та міст, де місцеві органи влади мають глибоке розуміння специфіки та потреб галузі. Державні органи повинні зберегти контролюючі функції, такі як контроль за використанням рекреаційних територій та охороною пам'яток, забезпечуючи дотримання законодавства та стандартів.

Стратегія розвитку туризму та курортів до 2026 року також передбачає об'єднання зусиль органів державної влади та місцевого самоврядування для популяризації України як туристичної країни, підкреслюючи необхідність активізації ролі місцевого самоврядування у формуванні та реалізації механізму регулювання розвитку туристичної індустрії. Додатково, слід зазначити, що для успішного розвитку туризму на місцевому рівні необхідно:

Залучення громадськості: Активне залучення місцевих громад до процесу планування та розвитку туристичних ініціатив забезпечить врахування їхніх інтересів та потреб.

Розвиток інфраструктури: Інвестиції в розвиток туристичної інфраструктури, включаючи дороги, транспорт, готелі та ресторани, є необхідними для залучення туристів.

Просування місцевих продуктів: Підтримка місцевих виробників та ремісників, а також просування їхньої продукції серед туристів, сприятиме розвитку місцевої економіки.

Навчання та підвищення кваліфікації: Організація навчальних програм та тренінгів для працівників туристичної галузі підвищить якість послуг та конкурентоспроможність регіону.

Використання цифрових технологій: Впровадження цифрових технологій для просування туристичних продуктів, надання інформації туристам та збору даних про туристичні потоки сприятиме ефективному управлінню туристичною галуззю.

Реформа децентралізації в Україні суттєво трансформувала ландшафт розвитку транскордонного туризму, надавши органам місцевого самоврядування розширені повноваження та можливості. Ця реформа стала каталізатором для активнішої участі територіальних громад у проектах транскордонного співробітництва, перетворивши їх на повноцінних суб'єктів міжнародної взаємодії.

Одним з ключових аспектів реформи є формування інституційних засад, що дозволяють місцевим громадам ефективно співпрацювати з партнерами з сусідніх країн. Це створює умови для реалізації спільних туристичних проектів, обміну досвідом та залучення інвестицій.

Водночас, реформа поклала на органи місцевого самоврядування відповідальність за розвиток власних територій, що стимулює їх до активного використання потенціалу транскордонної співпраці. У контексті туризму це означає пошук нових можливостей для залучення туристів, створення спільних туристичних маршрутів та продуктів, а також розвиток інфраструктури [6].

Однак, для ефективного реалізації цього потенціалу необхідно дослідити вплив місцевого самоврядування на розвиток транскордонних туристичних ринків у нових економічних та інституційних реаліях. Це передбачає аналіз успішних

практик, виявлення проблемних аспектів та розробку рекомендацій щодо покращення співпраці.

Додатково, важливо враховувати такі аспекти:

Розвиток інституційної спроможності: Необхідно підсилити інституційну спроможність органів місцевого самоврядування для ефективного управління транскордонними туристичними проектами.

Залучення приватного сектору: Важливим є залучення приватного сектору до розвитку транскордонного туризму, що сприятиме створенню нових робочих місць та підвищенню якості послуг.

Співпраця з громадськими організаціями: Громадські організації можуть відігравати важливу роль у розвитку транскордонного туризму, сприяючи збереженню культурної спадщини та екологічній стійкості.

Інформаційна підтримка: Необхідно забезпечити інформаційну підтримку для місцевих громад та підприємців, що беруть участь у транскордонних туристичних проектах.

Фінансові інструменти: Важливо розробити ефективні фінансові інструменти для підтримки транскордонних туристичних ініціатив.

Враховуючи ці аспекти, можна створити сприятливі умови для розвитку транскордонного туризму, що сприятиме економічному розвитку прикордонних регіонів та зміцненню співпраці між Україною та сусідніми країнами.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження, присвяченого аналізу розвитку етнічного туризму в українсько-польському прикордонні, було досягнуто поставленої мети та вирішено основні завдання, що дозволило сформулювати низку теоретичних та практичних висновків.

У процесі дослідження було розкрито сутність та зміст поняття «етнічний туризм» як особливого виду туристичної діяльності, що базується на пізнанні етнокультурних особливостей певного регіону, традицій, обрядів, мови, матеріальної та нематеріальної спадщини етнічних спільнот. Встановлено, що етнічний туризм сприяє збереженню та популяризації національних культур, розвитку міжкультурного діалогу, а також виконує важливу соціокультурну місію, забезпечуючи взаєморозуміння між різними етнічними групами. У контексті прикордонних регіонів цей вид туризму має особливе значення, оскільки етнокультурна мозаїка таких територій формувалася століттями під впливом багатьох народів та культур, що створює унікальні передумови для розвитку етнічного туризму.

Здійснено детальну географічну характеристику українсько-польського прикордоння як цілісного туристичного регіону, який має значний потенціал для розвитку етнічного туризму. Встановлено, що територія прикордоння характеризується багатою історико-культурною спадщиною, збереженими етнічними традиціями, різноманітністю народних ремесел, гастрономії, фольклорних елементів та пам'яток, що відображають спільну історію українського та польського народів. Особливе місце займають етнічні групи українців, поляків, лемків, бойків, русинів, а також збережені матеріальні й нематеріальні об'єкти, які становлять основу туристичних продуктів етнічного спрямування. Виявлено, що ресурсний потенціал етнічного туризму в українсько-

польському прикордонні є високим, однак його використання потребує комплексного підходу та належного маркетингового супроводу.

На основі проведеного аналізу було запропоновано концептуальні засади стратегії розвитку етнічного туризму в українсько-польському прикордонні, які передбачають збереження та популяризацію етнокультурної спадщини, активне залучення місцевих громад до процесу формування туристичного продукту, використання інноваційних форм та технологій у просуванні регіону. Наголошено на необхідності тісної співпраці між українськими та польськими органами влади, туристичними організаціями та громадськими ініціативами для створення спільних етнічних туристичних маршрутів, проведення фестивалів, майстер-класів, культурних обмінів та інформаційних кампаній, спрямованих на формування позитивного іміджу прикордоння.

Також сформульовано практичні рекомендації щодо впровадження ефективних маркетингових інструментів, зокрема цифрових платформ, інтерактивних карт, мобільних додатків, які популяризуватимуть етнічний туризм серед широкого кола внутрішніх та міжнародних туристів. Запропоновано активніше залучати місцеві громади до розвитку туристичної інфраструктури, розвивати мережу етнографічних музеїв, тематичних садиб, гастрономічних турів та крафтових майстерень, що дозволить не лише зберегти етнічну автентичність регіону, але й підвищити рівень зайнятості та економічну привабливість прикордонних територій.

Таким чином, проведене дослідження підтвердило високий потенціал українсько-польського прикордоння для розвитку етнічного туризму та обґрунтувало необхідність стратегічного підходу до його реалізації з урахуванням культурної спадщини, економічних можливостей та соціальних потреб регіону. Запропоновані у роботі рекомендації можуть бути використані як основа для формування регіональної політики в галузі туризму, а також слугувати практичним орієнтиром для суб'єктів туристичної діяльності та місцевих громад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Барановська Т. М. Державна політика розвитку територіальних громад: зміст і основні підходи. Інвестиції: практика та досвід № 16. 2016. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/16_2016/17.pdf
2. Бігус М.М. Кластеризація як перспектива розвитку міжнародного туризму та активізатор економіки в Україні. Науковий вісник НЛТУ України. Вип.27 (2). 2017. С. 48 – 52.
3. Біланюк О. Аналіз сучасного стану розвитку виїзного туризму в умовах економічної кризи. Географія, економіка і туризм: національний та міжнародний досвід. Матеріали ювілейної Х міжнародної наукової конференції. Львів. 2016.
4. Біланюк О. Особливості формування попиту на ринку туристичних послуг в умовах економічної кризи. Вісник Львівського університету. Серія «Міжнародні відносини». Вип.40. 2016.
5. Біланюк О.П. Напрями розвитку українсько-польськоготранскордонного туристичного ринку в умовах євроінтеграції. Регіональна економіка. №1. 2019
6. Біланюк О.П. Розвиток регіональних туристичних ринків України та Польщі: компаративний аналіз. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. №1(135). 2019.
7. Біланюк О.П. Сучасний стан та перспективи розвитку міжнародного туризму в українсько-польських відносинах. Економіка. Управління. Інновації. №2 (8). 2012. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/bilanjuk.htm]
8. Біланюк О.П. Сучасні тенденції розвитку туристичних ринків у регіонах України та Польщі. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. №6(134). 2018.
9. Біланюк О.П. Функціонально-територіальні особливості розвитку екологічного туризму Івано-Франківської області. Матеріали V міжнародної

наукової конференції “Географія і туризм: міжнародні виклики українському туризму”. Львів. Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка. 2011.

10. Дубовик Б. Досвід міжнародної співпраці в рамках євро регіонів. Перспективи України. URL:<http://www.uspishnaukraina.com.ua>

11. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями 1980 р. Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_106.

12. Ільїна М. Проблеми оцінювання економічної діяльності підприємств сільського зеленого туризму. Економіст. №6. 2016. С. 16-20.

13. Інноваційне зростання інтегрованих туристичних підприємств. Innovative Growth Of Integrated Tourism Companies. «Innovative Technologies in Tourism, Hotel and Restaurant Business: Global And Local Aspects» (ITTHRBGLA 2015). Ed. by U.I.Tereshenko. Publishing House Science and Inovation Center, St. Louis, Missouri, USA, 2016.

14. Інновінг в туризмі: монографія. А.А. Мазаракі, Т.І. Ткаченко, С.В.Мельниченко та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А. А. Мазаракі. Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 531 с.

15. Інформація щодо фінансово-економічних показників сфери туризму та курортів. Державна фіскальна служба: сайт. URL:file:///C:/Documents%20and%20Settings/Admin/Мои%20документы/аналіз_фінансових_показників_за_2016-2018_роки.pdf

16. Карпатський регіон: актуальні проблеми та перспективи розвитку: монографія у 8 томах. Інститут регіональних досліджень НАН України; наук. ред. В. С. Кравців. Том 1. Екологічна безпека та природноресурсний потенціал. Львів, 2013. 336 с.

17. Кифяк В. Стратегія розвитку територіальних рекреаційних систем: теорія, методологія, практика: монографія. Чернівці. 2010. Книги-XXI.

18. Клочковський О.В., Клочковська В.О. Роль органів місцевого самоврядування у розвитку в'їзного та внутрішнього туризму, Економіка і організація управління, № 2 (22). 2016. С.277-282.

19. Мальська М. П., Занько Ю. В. Українсько-польське економічне співробітництво: торгівля, туризм, інвестиції. Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. Вип. 30. 2012. С. 281–287.

20. Мальська М. П., Біланюк О. П. Пріоритети розвитку туризму у польсько-українських відносинах. Вісник Львівського університету. Серія «Міжнародні відносини». Вип. 29. Ч. 2. 2012.

21. Мальська М. П., Мандюк Н. Л. Основи маркетингу у туризмі: підручник. К.: «Центр учбової літератури». 2016. [URL: http://culonline.com.ua/Books/osn_market_v_tur.pdf](http://culonline.com.ua/Books/osn_market_v_tur.pdf).

ДОДАТКИ

Додаток 1

Апробація результатів дослідження

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ТА АСПІРАНТІВ, ПРИСВЯЧЕНОЇ МІЖНАРОДНОМУ ДНЮ СТУДЕНТА

(18-22 листопада 2024 р., м. Суми)

Продовження додатку 1

Рекомендовано до друку науково-координаційною радою Сумського національного аграрного університету (протокол № 4 від 22.11.2024 р.)

Редакційна рада:

Коваленко І.М., д.б.н., професор
Данько Ю.І., д.е.н., професор
Ярошук Р.А., к.с.-г.н., доцент

Редакційна колегія:

Бричко А.М., к.е.н., доцент
Думанчук М.Ю., к.т.н., доцент
Кисельов О.Б., к.с.-г.н., доцент
Масик І.М., к.с.-г.н., доцент
Михайліченко М.А., к.і.н., доцент
Срібняк Н.М., к.т.н., доцент
Степанова Т.М., к.т.н., доцент
Шкромата О.І., д.вет.н., професор

**Матеріали Всеукраїнської наукової конференції студентів і аспірантів,
присвяченої Міжнародному дню студента – (18-22 листопада 2024 р.). –
Суми, 2024. – 557 с.**

У збірку увійшли тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції студентів і аспірантів,
присвяченої Міжнародному дню студента.
Для викладачів, студентів, аспірантів.

Продовження додатку 1

Східного лісостепу України.....	123
Волохова О. І. ЕФЕКТИВНІСТЬ СУМІСНОГО ЗАСТОСУВАННЯ РЕГУЛЯТОРА РОСТУ І МІКРОДОБРІВ НА ПОСІВІ ГРЕЧКИ.....	124
Звягін В. С. ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ НА ЯКІСТЬ ЗЕРНА ПШЕНИЦІ МЯКОЇ ОЗИМОЇ.....	125
Калітаєв С. П. ВПЛИВ МІКРОБНИХ ДОБРІВ НА ФОРМУВАННЯ УРОЖАЙНОСТІ СОЇ В АГРОКЛІМАТИЧНИХ УМОВАХ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	126
Криворотенко М. С. ПЕРСПЕКТИВИ БІОЛОГІЗАЦІЇ У ВИРОЩУВАННІ ПШЕНИЦІ МЯКОЇ ОЗИМОЇ.....	127
Куїмбама Анаклето Грасіано Каломбе ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗРОШУВАННЯ В АНГОЛІ.....	128
Наталіч Я. С. RAPD-АНАЛІЗ У СЕЛЕКЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ.....	129
Наумов О. В. РЕАКЦІЯ ГІБРИДІВ КУКУРУДЗИ НА ЗМІНУ ГУСТОТИ ПОСІВУ В УМОВАХ ПІВНІЧНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	130
Неймет В. В. ВПЛИВ ТЕРМІНІВ ПОСАДКИ РАННІХ СОРТІВ КАРТОПЛІ НА УРОЖАЙНІСТЬ В УМОВАХ ЗАКАРПАТСЬКОЇ НИЗОВИНИ.....	131
Ничик В. О. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ ЕЛЕМЕНТАМИ ТОЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА ТА УРОЖАЙНІСТЮ КУКУРУДЗЯНИХ ГІБРИДІВ В УМОВАХ ТОВ «МХП УРОЖАЙНА КРАЇНА».....	132
Прокопенко Р. А., Радько А. М. ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ ПШЕНИЦІ ТВЕРДОЇ ЯРОЇ НА СУМЩИНІ.....	133
Рибка О. В. ЗАЛЕЖНІСТЬ ВРОЖАЙНОСТІ СОЇ ВІД ГУСТОТИ ПОСІВІВ І ШИРИНИ МІЖРЯДЬ У ПІВНІЧНО-СХІДНІЙ ЧАСТИНІ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	134
Сивак Я. П. ВИРОЩУВАННЯ ТЮТЮНУ В УМОВАХ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	135
Цеділін А. В. ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ РЕГУЛЯТОРІВ РОСТУ ТА МІКОРОДОБРІВ ПА НА ПОСІВАХ РІЗНИХ СОРТІВ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ.....	136
Бик Н. А. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СТРАХУВАННЯ В ТУРИЗМІ.....	137
Букачов В. М. ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОХТИРСЬКОГО РАЙОНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ.....	138
Віленський В. О. РОЗВИТОК ЕТНІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОМУ ПРИКОРДОННІ.....	139
Ващенко В. Р. ОБ'ЄКТИ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ЯК СКЛАДОВА ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ.....	140
548	
<i>Сумський національний аграрний університет</i>	
<i>Матеріали Всеукраїнської наукової конференції студентів та аспірантів, присвяченої Міжнародному дню студента (18-22 листопада 2024 р.)</i>	
Козирь К. А. АНАЛІЗ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИХ ФЕСТИВАЛІВ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	141
Лесик Л. О. ВПЛИВ ВІЙНИ НА РОБОТУ МУЗЕЇВ В УКРАЇНІ.....	142
Міляєв А. М. ДЕНДРОПАРК «НЕСКУЧНЕ» ЯК ОБСКТ ПРИРОДНОГО ПАРКУ ТА ТУРИСТИЧНОЇ ДЕСТИНАЦІЇ.....	143
Река В. О. ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КІННОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.....	144
Таран Д. Ю. ОЦІНКА ПОТЕНЦІАЛУ ВОЄННОГО ТУРИЗМУ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ.....	145
Ткаченко Ж. В. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД.....	146
Шейкіна П. С. ДОСЛІДЖЕННЯ АДАПТАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГОТЕЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННИХ ДІЙ: ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ.....	147
БІОЛОГО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ	
Завражська В. СУЧАСНІ НАПРЯМКИ В УДОСКОНАЛЕННІ МОЛОЧНОГО ПОГОЛІВ'Я.....	148
Дослехова О. ПЕРСПЕКТИВНІСТЬ ДОВІЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ ПРОДУКТИВНИХ КОРІВ.....	149
Кукуруза А. ВПЛИВ НЕГАТИВНИХ ФАКТОРІВ НА ПРОДУКТИВНІ ТА ТЕХНОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ МОЛОКА ДІЙНИХ КОРІВ.....	150
Гусєв С.А. АНАЛІЗ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА МОЛОЧНУ ПРОДУКТИВНІСТЬ І ДОВІЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ КОРІВ.....	151
Дігін М.В. МЕТОДИ ПОЛІПШЕННЯ ВІДТВОРНОЇ ЗДАТНОСТІ КОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ БУРОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ.....	152
Назаренко Н. СУЧАСНІ АСПЕКТИ В ПЛЕМІННІЙ РОБОТІ ЩОДО ПЕРСПЕКТИВНИХ БАЧЕНЬ В КІНОЛОГІЇ.....	153
Ковалівська А.А. ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ РІЗНИХ СПОСОБІВ КАСТРАЦІЇ НА ВІДГОДІВЕЛЬНІ ТА	

Продовження додатку 1

Сумський національний аграрний університет

Матеріали Всеукраїнської наукової конференції студентів та аспірантів, присвяченої Міжнародному дню студента (10-22 листопада 2024 р.)

РОЗВИТОК ЕТНІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОМУ ПРИКОРДОННІ

Віленський В. О., студ. 4 курсу ФАТП
 Науковий керівник: доц. Л. І. Єлик
 Сумський НАУ

Сучасний етап інтегрування України в економічний простір ЄС актуалізує питання пошуку дієвих механізмів розвитку транскордонних регіонів, спрямованих на ефективне використання їх ендегенного соціально-економічного потенціалу, якісні перетворення в економіці та соціальній сфері.

У межах кожного транскордонного регіону формується низка ринків, які характеризуються певною специфікою, пов'язаною з наявністю кордону та намаганням суб'єктів економіки нівелювати його вплив. Посилення транспарентності кордонів України та ЄС останніми роками суттєво активізувало розвиток транскордонного туристичного ринку, який є одним з основних напрямів інтегрування суспільних груп, розділених міжнародними кордонами.

Як результат, прикордонні регіони України відчули низку переваг і позитивних результатів від розвитку туристичної діяльності. Серед них реалізація спільних інфраструктурних проєктів, посилення регіональної ідентичності, забезпечення ефективності маркетингу туристичних продуктів, зростання зайнятості у цій сфері.

Етнічний туризм стає все більш популярним у глобальному масштабі, оскільки туристи прагнуть пізнати культуру, традиції та спосіб життя різних народів.

Українсько-польське прикордоння є унікальним регіоном, де співіснують різні національні, культурні та етнічні групи, що створює великі можливості для розвитку етнічного туризму. У цьому тексті розглянемо основні аспекти та перспективи етнічного туризму в цьому регіоні.

Українсько-польське прикордоння характеризується багатоманітністю культурної спадщини, яка включає в себе традиції українців, поляків, а також інших етнічних груп, таких як білоруси, євреї та інші.

Ця культурна різноманітність є основою для розвитку етнічного туризму, оскільки туристи можуть знайти різні звичаї, обряди, гастрономічні традиції та мистецтво. Наприклад, у містах, таких як Львів та Перемишль, можна відвідати фестивалі, присвячені національній культурі, що залучають як місцевих жителів, так і туристів.

Одним із найважливіших аспектів етнічного туризму є проведення фестивалів та культурних заходів. У прикордонних містах організовуються різноманітні свята, де демонструються традиційні танці, музика, ремесла та кухня. Наприклад, «Фестиваль української культури в Перемишлі» або «Фестиваль польської культури у Львові» допомагають зміцнити міжкультурні зв'язки та залучити туристів. Ці заходи сприяють популяризації національних традицій і створюють умови для міжетнічного діалогу.

Етнічний туризм також включає в себе знайомство з місцевими ремеслами та гастрономічними традиціями. Прикордонні райони пропонують можливість відвідати майстер-класи з виготовлення традиційних українських та польських виробів, таких як кераміка, вишивка та інші ремесла.

Крім того, гастрономічні тури, які знайомлять з місцевими стравами, такими як вареники, борщ, польські пироги чи шашлики, стають дедалі популярнішими. Туристи можуть не лише скуштувати ці страви, але й дізнатися про їхнє приготування та історію.

Співпраця між Україною та Польщею у розвитку етнічного туризму відіграє важливу роль у створенні спільних проєктів, які можуть залучити туристів з обох країн.

У рамках міжнародних ініціатив, таких як програми транскордонного співробітництва, можна реалізовувати проєкти, які сприятимуть розвитку туристичної інфраструктури, збереженню культурної спадщини та популяризації регіону. Наприклад, спільні туристичні маршрути, які проходять через українські та польські населені пункти, можуть стати чудовим способом для туристів познайомитися з культурою обох країн.

Розвиток етнічного туризму в українсько-польському прикордонні має величезний потенціал, оскільки даний регіон багатий на культурні ресурси та традиції. Основними напрямками для розвитку можуть бути:

- проведення навчальних програм для місцевих жителів, спрямованих на розвиток послуг;
- створення рекламних кампаній, які популяризують етнічний туризм у регіоні;
- розвиток інфраструктури для забезпечення комфортного відпочинку туристів, включаючи готелі, ресторани та транспорт.

Отже, основними напрямками розвитку українсько-польського транскордонного туристичного ринку на засадах smart-спеціалізації, на нашу думку, мають стати: створення цифрової платформи українсько-польського транскордонного туристичного ринку, проведення активної промоційної кампанії туристичних продуктів українсько-польського транскордонного туристичного ринку, розвиток етнічного туризму із проведення фестивалів та культурних заходів, розширення ринку за рахунок збільшення кількості туристів у віці 55+ і створення туристичних продуктів для цієї вікової групи, розвиток сентиментального (ностальгічного) туризму.

Апрбація результатів дослідження

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МАТЕРІАЛИ

науково-практичної конференції
викладачів, аспірантів та студентів
Сумського НАУ

(14-18 квітня 2025 р.)

Продовження додатку 2

УДК 631.4(477.52-25(06)

Рекомендовано до друку науково-координаційною радою Сумського національного аграрного університету (протокол № 9 від 17.04.2025 р.)

Редакційна колегія:

Данько Ю.І., д.е.н., професор
Ярошук Р.А., к.с.-г.н., доцент
Бричко А.М., к.е.н., доцент
Думанчук М.Ю., к.т.н., доцент
Кисельов О.Б., к.с.-г.н., доцент
Масик І.М., к.с.-г.н., доцент
Михайліченко М.А., к.і.н., доцент
Срібняк Н.М., к.т.н., доцент
Степанова Т.М., к.т.н., доцент
Шкромада О.І., д.вет.н., професор

М 34 Матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ (14-18 квітня 2025 р.). – Суми, 2025. – 467 с.

У збірку увійшли тези доповідей науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського національного аграрного університету.
Для викладачів, студентів, аспірантів інших навчальних закладів.

Відповідальність за точність наведених фактів, цитат та ін. лягає на авторів опублікованих матеріалів. Передрук матеріалів з дозволу редакції.
Друкується в авторській редакції

© Сумський національний
аграрний університет, 2025

Продовження додатку 2

Матеріали НПК викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ (14-18 квітня 2025 р.) 457

Прокопенко Р. А. ВПЛИВ ГУСТОТИ СІВБИ НА ЯКІСТЬ ЗЕРНА ПШЕНИЦІ ЯРОЇ В УМОВАХ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	101
Сивак Я. П. ВПЛИВ МІКРОДОБРИВА ТА РЕГУЛЯТОРА РОСТУ НА ВРОЖАЙНІСТЬ ТЮТЮНУ	102
Цеділін А. В., Шайдено П. В. ВПЛИВ РЕГУЛЯТОРІВ РОСТУ ТА КОМПЛЕКСНОГО МІКРОДОБРИВА НА ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ ЗЕРНА СОРТІВ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ	103
Авершина Д. С. СУЧАСНІ ТУРИСТИЧНІ ТRENДИ	104
Алейнова П. Д. ТУРИСТИЧНА ПРИВАБЛИВІСТЬ БОЛГАРІЇ ТА РУМУНІЇ	105
Беримець О. С. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	108
Будьонний В. Ю. ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ТУРИСТИЧНОМУ БІЗНЕСІ	107
Борт М. Г. ТУРИСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СЛОБІДСЬКОЇ УКРАЇНИ	108
Ващенко В. Р. НЕМАТЕРІАЛЬНА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА У ТУРИСТИЧНОМУ БІЗНЕСІ	109
Віленський В. О. УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКА СПІВПРАЦЯ У ТУРИСТИЧНІЙ ГАЛУЗІ	110
Войтенко І. О. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	111
Гетьман Х. С. ТУРИСТИЧНА ПРИВАБЛИВІСТЬ НІМЕЧЧИНИ ТА ІТАЛІЇ	112
Дрозденко А. В. МОДЕРНІЗАЦІЯ ТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ПОЛЬЩІ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМ ЗМІЦНЕННЯ ЇЇ ПОЗИЦІЙ НА СВІТОВОМУ ТУРИСТИЧНОМУ РИНКУ	113
Іщенко Ю. Ю. ВІДНОВЛЮВАЛЬНИЙ ТУРИЗМ В СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ	114
Кожушко А. ТУРИСТИЧНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ТА ШВЕЙЦАРІЇ	115
Коваленко В. І. СТАЛІСТЬ ДОВКІЛЛЯ ЯК СУЧАСНИЙ ТУРИСТИЧНИЙ ТRENД	118
Лагуткіна М. В. ТУРИСТИЧНА ПРИВАБЛИВІСТЬ НІДЕРЛАНДІВ ТА ЧЕХІЇ	117
Лесих Л. О. ІНТЕРАКТИВНІ МУЗЕЙНІ ЕКСПОЗИЦІЇ ЯК СУЧАСНИЙ ТRENД	118
Лесих Л. О. МАКРОЕКОНОМІЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	119
Лесих Л. О. ЯПОНСЬКИЙ ПІДХІД РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ: ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ	120
Марченко Є. В. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПОСЛУГ В СИСТЕМІ ЕКСТРЕМАЛЬНОГО ТУРИЗМУ	121
Набієва Д. В. РЕКРЕАЦІЙНИЙ ТУРИЗМ: СТАН І ПРОБЛЕМИ	122
Оксененко Є. О. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ГОТЕЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННИХ ДІЙ	123
Пташніченко С. О. ТУРИСТИЧНА ПРИВАБЛИВІСТЬ РИМУ	124
Рахматі М. О. ГІРСЬКИЙ ТУРИЗМ В КАРПАТАХ	125
Река В. О. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КІННОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ У ВІЙСЬКОВИЙ ЧАС	126
Ростока В. С. ПРИГОДНИЦЬКИЙ ТУРИЗМ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ	127
Сердюк Є. І. ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У РЕАЛІЗАЦІЇ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	128
Слинько Р. М. ФЕШН-ТУРИЗМ В УКРАЇНІ	129
Стасюк І. О. АНАЛІЗ НАПРЯМІВ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ТУРИЗМУ УКРАЇНИ	130
Таран Д. Ю. МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ВОЄННОГО ТУРИЗМУ	131
Ткаченко Ж. В. ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ РЕКЛАМИ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД	132
Шейкіна П. ІТАЛІЯ. ОСОБЛИВОСТІ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ	133
Шейкіна П. С. РЕКЛАМА ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	134
Шкурко К. С. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ТУРИСТИЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	135
Мордань А. О. АНАЛІЗ ВИДОВОГО ТА СОРТОВОГО РІЗНОМАНІТТЯ РОДУ SYRINGA L В САДОВО-ПАРКОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ	138
БІОЛОГО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ	
Рубцов І. О. ОСОБЛИВОСТІ РОСТУ І РОЗВИТКУ РЕМОНТНИХ ТЕЛИЦЬ УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ НА ЧЕРНІГІВЩИНІ	138
Рубцов І. О. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ГОСПОДАРСЬКО-КОРИСНИХ ОЗНАК СИМЕНТАЛЬСЬКОЇ І УКРАЇНСЬКОЇ ЧЕРВОНО-РЯБОЇ НА СУМЩИНІ	139
Рубцов І. О. ФОРМУВАННЯ БАЖАНОГО ТИПУ ХУДОБИ СИМЕНТАЛЬСЬКОЇ ПОРОДИ НА ЧЕРНІГІВЩИНІ	140
Крокований І., Кучеренко А. ВПЛИВ ОСНОВНИХ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ПЕРЕРОБКИ МОЛОКА НА ЙОГО ЯКІСТЬ	141
Гончар В'ячеслав СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ СВИНАРСТВА	142
Бельченко А. С. МОЛОЧНА ПРОДУКТИВНОСТІ КОРІВ В УМОВАХ ТОВ "КОМИШУВАТСЬКИЙ МОЛОЧНИЙ КОМПЛЕКС"	143
Сльцина С. В. РОЛЬ ІЗРАЇЛЬСЬКИХ КІНОЛОГІЧНИХ КЛУБІВ У РОЗВИТКУ ВИСТАВКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	144

Продовження додатку 2

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКА СПІВПРАЦЯ У ТУРИСТИЧНІЙ ГАЛУЗІ

Віленський В. О., студ. 4 курсу ФАТП
 Науковий курівник: доцент Л. І. Єпик
 Сумський НАУ

Українсько-польська співпраця у сфері туризму є одним із ключових напрямів транскордонного співробітництва, що активно розвивається протягом останніх десятиліть. Сусідство двох країн, спільна історія, багата культурна спадщина та численні етнічні й культурні зв'язки створюють сприятливі умови для формування спільного туристичного простору та розвитку взаємовигідного партнерства в галузі туризму.

Одним із основних факторів, що стимулюють розвиток туристичних відносин між Україною та Польщею, є спільне прикордонне розташування та наявність спільної історико-культурної спадщини, яка збереглася в архітектурних пам'ятках, музеях, народних традиціях та гастрономічних практиках прикордонних регіонів. Львів, Луцьк, Жовква, Перемишль, Замостя, Люблін та інші міста українсько-польського прикордоння активно інтегруються у спільні туристичні маршрути, що пропонують туристам можливість пізнати багатогранну культуру обох народів.

Важливим етапом розвитку співпраці стало підписання низки двосторонніх угод про транскордонне співробітництво, спрямованих на стимулювання обміну туристами, розробку спільних туристичних продуктів, розвиток інфраструктури та популяризацію культурної спадщини обох країн. Особливу роль відіграють спільні проекти в рамках програм Європейського Союзу, зокрема Програми транскордонного співробітництва Польща-Україна, яка фінансує проекти у сферах культурного туризму, розвитку інфраструктури та промоції регіональних туристичних продуктів.

Серед успішних практик українсько-польської співпраці можна відзначити створення спільних туристичних кластерів, фестивалів, ярмарків, тематичних маршрутів. Популярністю користуються такі проекти, як «Шлях дерев'яної архітектури», «Єврорегіон Карпати – Україна», що спрямовані на популяризацію культурної спадщини та природних ресурсів прикордонних територій.

Особливе значення має розвиток етнічного та культурно-пізнавального туризму, адже на прикордонних територіях проживають численні етнічні громади, збережені спільні традиції, кухня, народне мистецтво. Туристи мають можливість відвідати автентичні фестивалі, познайомитися з місцевими ремеслами, взяти участь у гастрономічних турах, що поєднують українську та польську кухню.

Розвиток освітніх ініціатив та професійних обмінів у сфері туризму є ключовим елементом співпраці між Україною та Польщею. Ця співпраця передбачає активну взаємодію між вищими навчальними закладами обох країн. Спільні освітні програми стають платформою для обміну знаннями та навичками. Тренінги та стажування для майбутніх фахівців туристичної галузі відіграють важливу роль у цьому процесі. Учасники отримують можливість ознайомитися з європейськими стандартами обслуговування. Це сприяє підвищенню якості туристичних послуг в Україні. Професійні обміни дозволяють українським студентам та фахівцям набути цінного досвіду в Польщі. Водночас польські колеги мають можливість ознайомитися з українськими туристичними практиками. Така взаємодія сприяє культурному обміну та зміцненню дружніх зв'язків між країнами. Освітні ініціативи також включають спільні наукові дослідження та конференції. Це дозволяє обмінюватися найкращими практиками та інноваціями в галузі туризму. В результаті такої співпраці формується нове покоління фахівців, здатних конкурувати на міжнародному рівні.

Водночас українсько-польська співпраця у туристичній сфері стикається з низкою викликів і проблем, серед яких – недостатній розвиток туристичної інфраструктури в окремих прикордонних регіонах України, відсутність ефективної спільної маркетингової стратегії, бюрократичні перешкоди на кордоні, зумовлені безпековою ситуацією. Війна, розв'язана Росією проти України, суттєво вплинула на туристичні потоки та безпекову привабливість регіону, але водночас стала поштовхом для розвитку нових форматів співпраці, зокрема в аспектах підтримки внутрішнього туризму.

Перспективними напрямками подальшої співпраці є створення тематичних туристичних маршрутів, які б поєднували історичні, культурні та природні об'єкти обох країн, розвиток зеленої інфраструктури, популяризація нематеріальної культурної спадщини, спільне проведення фестивалів та форумів, а також цифровізація туристичних продуктів і просування спільного туристичного бренду українсько-польського прикордоння на міжнародному ринку.

Отже, українсько-польська співпраця у туристичній галузі є важливим чинником розвитку транскордонних регіонів, зміцнення культурних зв'язків, підвищення туристичної привабливості та формування позитивного іміджу обох країн. Реалізація спільних ініціатив дозволяє не лише зберігати і популяризувати культурну спадщину, а й сприяє сталому розвитку туристичної індустрії в прикордонних регіонах.